

ابتدائی مکتبہ اور چون

اوقوما کتابی

اوچنجی قسم

ناشری : معارف وزارتی

تحریری : مرکزی حدود مدنی معارف ایدارہ سی

維 文 讀 本

第 三 冊

國 立 邊 疆 文 化 教 育 館 編
教 育 部 印 行

舊

編輯要旨

一、本館奉 教育部令，爲普及維族教育，特編輯維文課本，供維族小學維文教學之用。

二、本書依維文教學習慣編輯。

三、本書共十冊，供維族試行五年制小學十學期之用，每冊四十課，另加練習，教學時倘嫌課數稍多，得選讀課文至少三十課。

四、本書第一、二冊，以拼音造句練習爲主，第三冊至第十冊，語文與常識配合編輯，選定教材，兼重國家教育與民族教育。

五、本書之編輯，先由本館編輯委員會決定編輯原則，編輯後，再經委員會審查校訂，呈部

付印。

ھېت ئىخىر يىرىھىن

- ۱ - ايدارەمز معارف وزارەتىنىڭ بو يىروقىغە بىنا ئاويغورلر معارفىنى عمومى يوسوندا ترقى قلدوروش اوچون اوشبو اويغورچە اوقوما كىتابىنى توزىدى . بو كىتاب اويغور باشلانغوج مکتىبلرى اوچون مخصص دور .
- ۲ - بو كىتاب اويغو مکتىبلرى نىڭ ميتودىكا عادىلرىگە آسا- سىلاب توزولدى .
- ۳ - بو كىتاب جمعى اون قىسم بولوب اويغورلر نىڭ تىجىرىبە اوچون قوللانغان بىش يىلق ابدائى مکتىب سىتىماسى اوچون اون اوقوش موسمى گەشلىتىلىدو . كىتاب نىڭ ھىر بر قىسمى قرق درس وە بر قانچە تاپشوروقلر . ايلەن توزولگەن اوقوتوش وقتىدا درس نىڭ مىقدارى كوبلك قلسا احوالغا قاراب اوقوتوچىلر كام بو لغاندا ھىر تىعطل دە اوتوز درس اوتوش كرەك .
- ۴ - بو كىتاب نىڭ 1- وە 2- قىسىلر ىدە مضمون جەھىدن آلفابە

وہ سوزلہم (گہب) قورولو شلری ھەم اولر نك مشق قلنشلری
 آساس قلتدی 3- قسم دن 10- قسم گە قدر سکز-پارچە سی اویغور
 تلی آساسندا مضمونی جھتدن عمومی بلمار گە تیگشلك ساوادلرنی
 اوز ایچیگە آلیدو . بو کتاب نك ماتر ییاللری بتون دولت معارفید-
 یدیکی ماتر ییاللرنی و اویغورلر نك ملی معارفید یکی ماتر
 ییاللرنی اور ایچیگە الش اعتبارغە ایلندی .

بو کتابنی تحریر قلدشە اول ایدا رەمر نك تحریر ھینتی
 طر فیدن او نك پرنسیفلری بەلگولو لب تحریر قلنش بلەن ینا
 ھیتلر نك مزا کرەسی دن اوتوب معارف وازارتی نك تصدیقیغە
 بریلدی .

مندر جە

- 1 ----- 1 يىڭى اوقوغوچىلار نى قارشى آليەز 1
- 2 ----- 2 يىڭى مەكتەپ ياخشى 2-3
- 3 ----- 3 تازىلىق مەسئەتسى 4-5
- 4 ----- 4 حەكايە سوزلىدى 6
- 5 ----- 5 بۇرى كەلدى 7-8
- 9-10 ----- 6 تاپسوروق (1)
- 11 ----- 6 كوچوك ۋە توشقانلار
- 12-13 ----- 7 مەكتەپ تەربىيىسى
- 14 ----- 8 انصافسىز ايت
- 15-16 ----- 9 ھوا اوچوق بۇكۇنى
- 17 ----- 10. مەكتەپ مەنەڭ عائەلە مەدور

18-19	تاپشوروق (2)	
20	مكتىبىنىڭ فائىدەسى	11
21-22	ساچقانبار مجلسى	12
23-24	ياخشى بالا	13
25	مەن كۈن بولاي	14
26	احتياطسىزلىق	15
	زىيانلىق نىرسىلەرنى قوتقۇزۇش	16
27-28	يارامايىدۇ	
29-30	تاپشوروق (3)	
31	مەن نېمە ؟	17
32	تۈھىد ۋە نەماز	18
33	ساعت	19

- 20 ----- بو نېمە تاپىڭلار 34
- تاپشوروق (4) 35-36
- 21 ----- او قوش مارشى 37-38
- 22 ----- مایمون نىڭ مېمانلىرى ۋە اولرگە 39-40
- نصیحتى (1) 39-40
- 23 ----- مایمون نىڭ مېمانلىرى ۋە اولرگە 41-42
- نصیحتى (2) 41-42
- 24 ----- مایمون نىڭ مېمانلىرى ۋە اولرگە 45-44
- نصیحتى (3) 45-44
- 25 ----- مایمون نىڭ مېمانلىرى ۋە اولرگە 45-46
- نصیحتى (4) 45-46
- 26 ----- مایمون نىڭ مېمانلىرى ۋە اولرگە

47-48	نصیحتی (5)	
49-50	تاپشوروق (5)	
51	قوم باهن یو-یو. نوش	27
52-53	نیمه اش قلماقچی	28
54	اونیمه ؟	29
55	توگه	30
56-57	تاپشوروق (6)	
58-59	حق تعالی حضرتلاری	31
60	اوقویای	32
61-62	دوست بولهایمهن	33
63	توزنك سوزی	34
64	ای گوزهل یورتوم	35

65-66	تاپشوروق (7)	
67	آتالرسوزى	36
68	اوغرى ساچقان وه پاشه	37
69	قشاق اويون	38
70-71	يول ميگش نك قيافتى	39
72-73	آرقدا شلق	40
74-75	تاپشوروق (8)	

يېڭى اوقوغوچىلارنى قارشى آلىمىز
 قارشى آلىمىز! قارشى آلىمىز! يېڭى اوقوغوچى
 يولداشلارنى قارشى آلىمىز!

بوگون بىز دەسلەپ كوروشدوك، موندن كىن بىز
 ھەمىشە سىلامايشىمىز، قول توتوشىمىز، بىرلىككە اوقويمىز،
 بىرلىككە يازىمىز، بىرلىككە اوينايمىز، بىرلىككە بولىمىز.

بىر-بىرىمىزنى سىوويمىز،

اوز آرا ياردەم.

سلىشىمىز،

ھەممىز ياخشى

يولداش

بولومىز.

بييگى مکتب ياخشى

كمال ، اوقوش ياشيغا يەتكەندە آتاسى اونى
 مکتبگە بردى، كمال دەسلەپ مکتبگە آنچه كونهى
 يورگەن بولسومو، كين مکتبگە بك آمراق بولوب
 كتى، چونكى مکتبده اوقوش بار، غزل شرقى بار،
 اوينايديغان هر خيل اويون بار، نورغون باليلر بار.
 اوقوتقوچى باليلرنى بك ياخشى كورودو،
 اولارنى اوبدان اوقوتيدو، ياخشى سيلاييدو، شون
 دن كين كمال مکتبدن فقط آيريلمايدىغان بولدى .

مکتب آچلدی

تازىلىق مسابىقى

مكتىبهزده ئونوگون صنف تازىلىق مسابىقى

اوتكەزدى. بىزنىڭ صنفىمىز دىكى ساباقداشلىرىمىز نىھائىتى

صادق روشتىە مسابىقىغا قاتناشقا ئىلگىرى، صنفىمىز نى بىك

پاكىزه تازىلىدوق ھەم كور كەملىك قىلپ زىنەتلىدوك.

بوغون سىجىردە بايراق چىقارمىش وقتىدا مەدىر

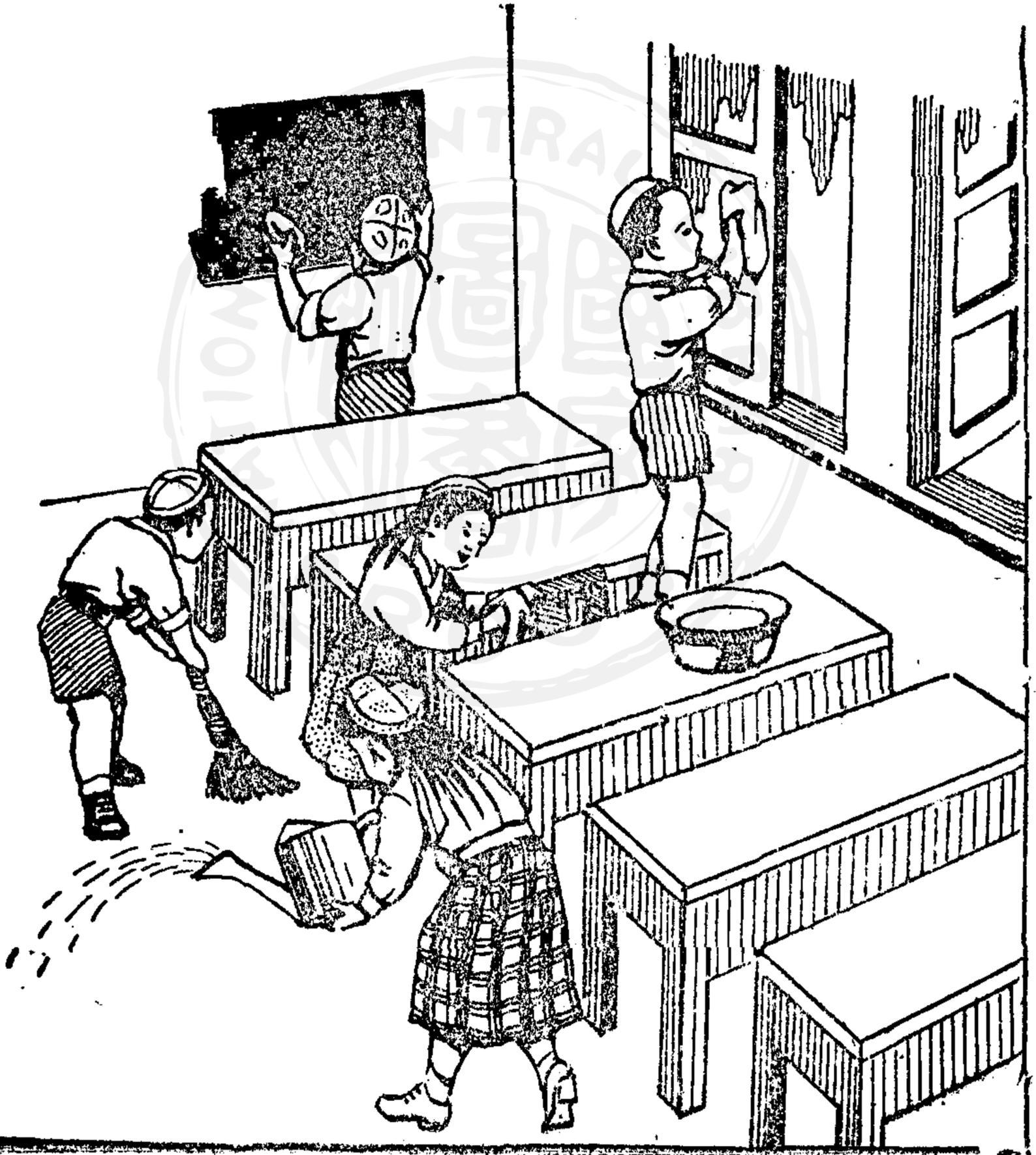
افىدىم مسابىقىنىڭ نەتىجەسىدىن مەلۇمات بەردى .

ھەم بو مسابىقىدا بىككىنچى صنف اوتقوغوچىلارنىڭ بىرىنچى

لىك ئالغانلىقىنى اعلان قىلدى

بتون مکتب دیکى سا باقدا شاريهز ايکنجى صنف

او قوغو چيلارنى قزغين آلقيشار ايلهن تقدير ليدى •

حكاية سوزليدى

شنبه كۈنى مکتبەدە سوزمجلسى بولوب رحيم حكاية سوزليدى . او ، سوزيده : «پولات كچيك وقتيدا نوزغونليغان آغينه لرى بلەن بېرىدە توپ اويناواتار ايدى ، توساتدين توپى درختنىك توپيدىكى توشوككە كريب كتىدى ، بوتوشوك بك چوگفور بولوب قول بلەن آغىلى بولماس ايدى ، پولات بىردەم اويلونوب بونگغا چاره تاپتى ، او ، چيله كده سوتوشوب ، تو شو ككه قويووهدى ، آخرى توشوك سوغا توشوب توپ له يله ب چىقدى .» ديدى .

بوری كەلدى

امىن يالغانچى بىر بالا بولوب ھەر كۈنى قۇي باقار

ايدى ، بىر كۈنى او ، پەس اوتلوق تاغنىڭ اوستىدە

اوتتوروب ، واى ! بۈرى ! واى بۈرى ! دەپ واقىرا

وهدى .

تاغ تويىدە اشئە واتقان آدەملەر آلدىرا شاق بلەن

يوگورو شوب چىقىدى ، قاراسا بۈرى يوق ، امىن

ھە ! ھە ! دەپ كولىو اتقان .

برنیچه کون اوتکهندن کین راسدینلا قویغا بوری

ته گدی ، امین جانینگ باریچه واقیریدی .

لیکن آدهملر بو یالغانچی ، آلدایدو ، ده ب

چیتهمیدی ، نه تیجه ده

برمونچه قوینی

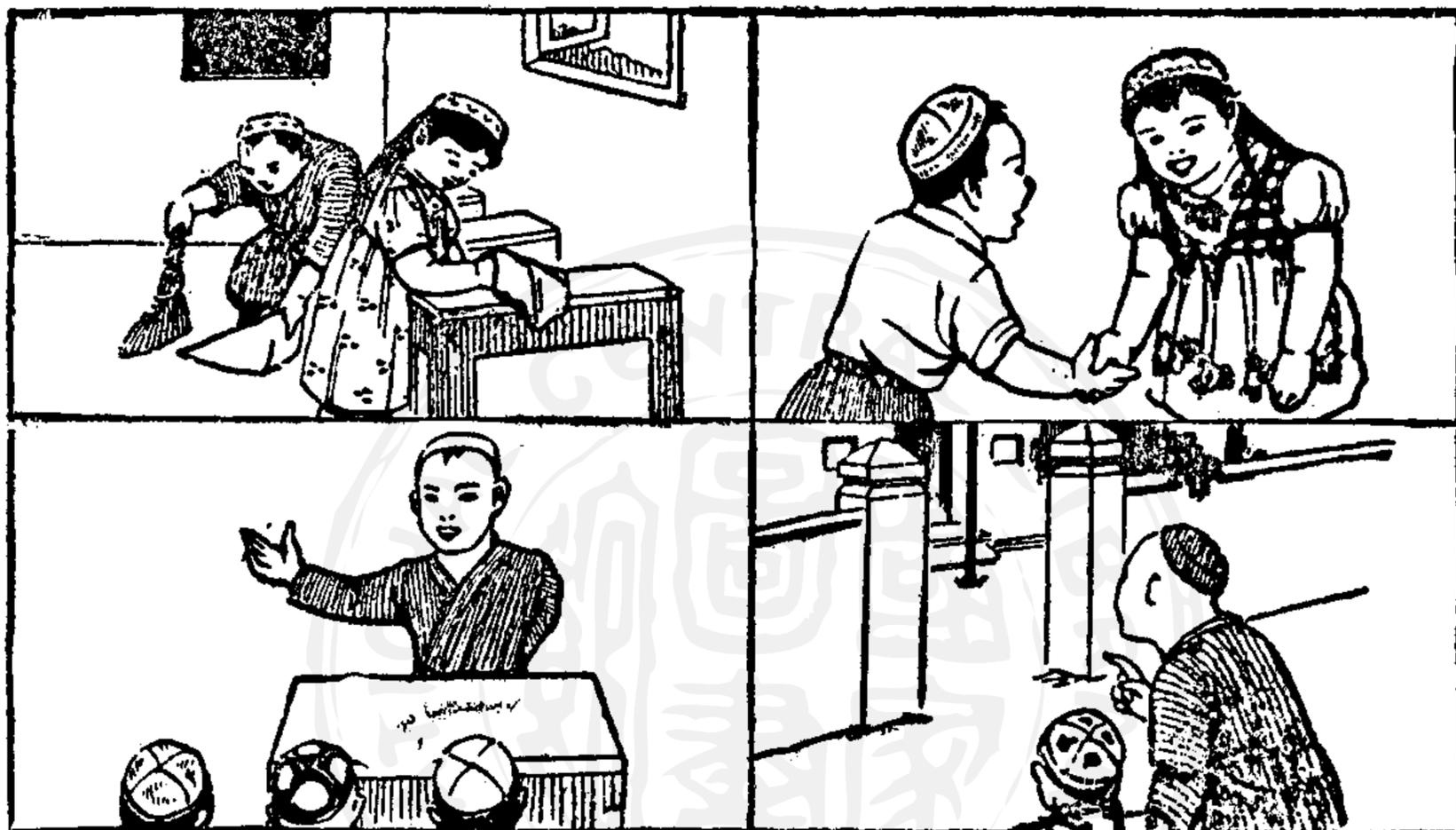
بوری بوله بلا

آلب کندی

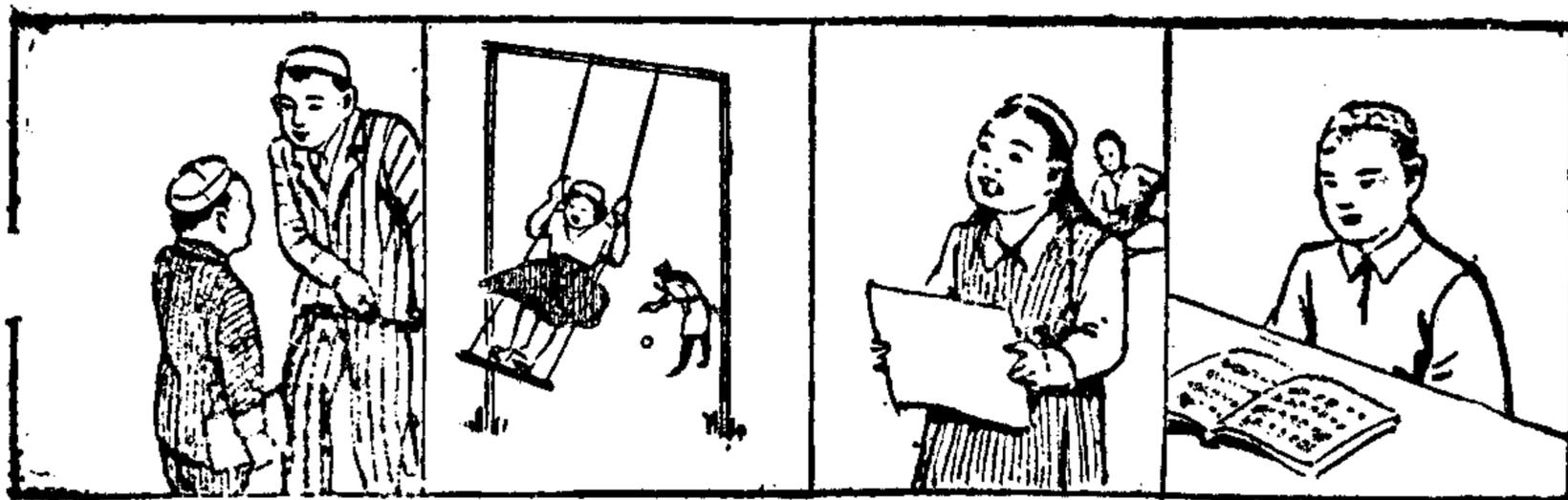
تاپشوروق (1)

1- توبنديكى رسمىر قانداغ معناني بلدورودو؟ تاپىڭىز.

2- توبنديكى رسمىر قانداغ معناني بلدورودو؟ يازىپ

چىڭىز

3- تو بندیکى سواللار غه جواب بريدگلر :

1- ايکنچى صنف نك سابا قداشلىرى قانداغ قلب

بر نچى ليکنى آلغان ؟

2- پولات قانداغ چاره تاپپ سئو غاتوشوپ کنگدن

تو پنى آلب چقدى ؟

3- امن نك قويليرىنى نيمه اوچون بورى ار بوله بولا

آلب کتدى ؟

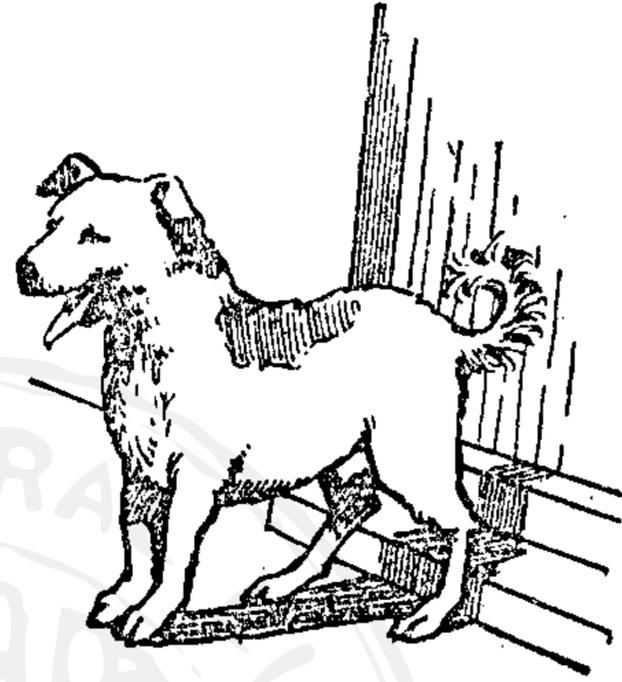
كوچوك وە توشقانلار (سايلانما)

(2) توشقانلار

آپپاق ، آپپاق ،
اوزون قولاق توشقانلار ،
مەندىن اصلا قورقوب ،
قىچىپ يورمەڭلا !

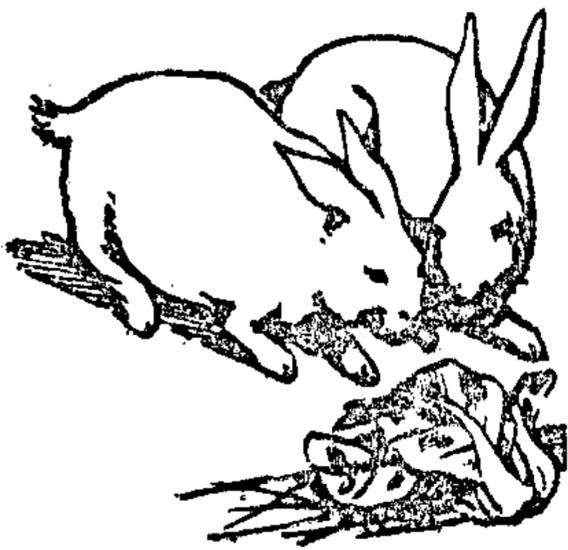
قىنى سىلەر ،

تارتىنما سىتىن كېلىڭلار ،
سىزگە مايسە ،

(1) كوچوك

شونداغ يوغان ھويلىنى ، اوت كەلتوردى اينگەڭلار .

قوغودايسەن بىر اوزەڭ ،

كىم اوزگە يو ، كىم آشنا ،

دەررۇ تونويدۇ كوزەڭ .

مکتب ترتیبی

مکتبکہ بالالہ سحر کیلیدو، اوقوتقوچی درسکہ

کیر گیچہ اورنیدا اولتوروب سابقلرینی طیارلایدو،

مکتبہ غوغا قلمشایدو، تاو لاشمایدو، قاتتیق

یوگورمایدو، یامان سوزلر بلدن تیللاشمایدوو،

درس واقتیدا سوزلہشمایدو، کتاب قہغہلرینی

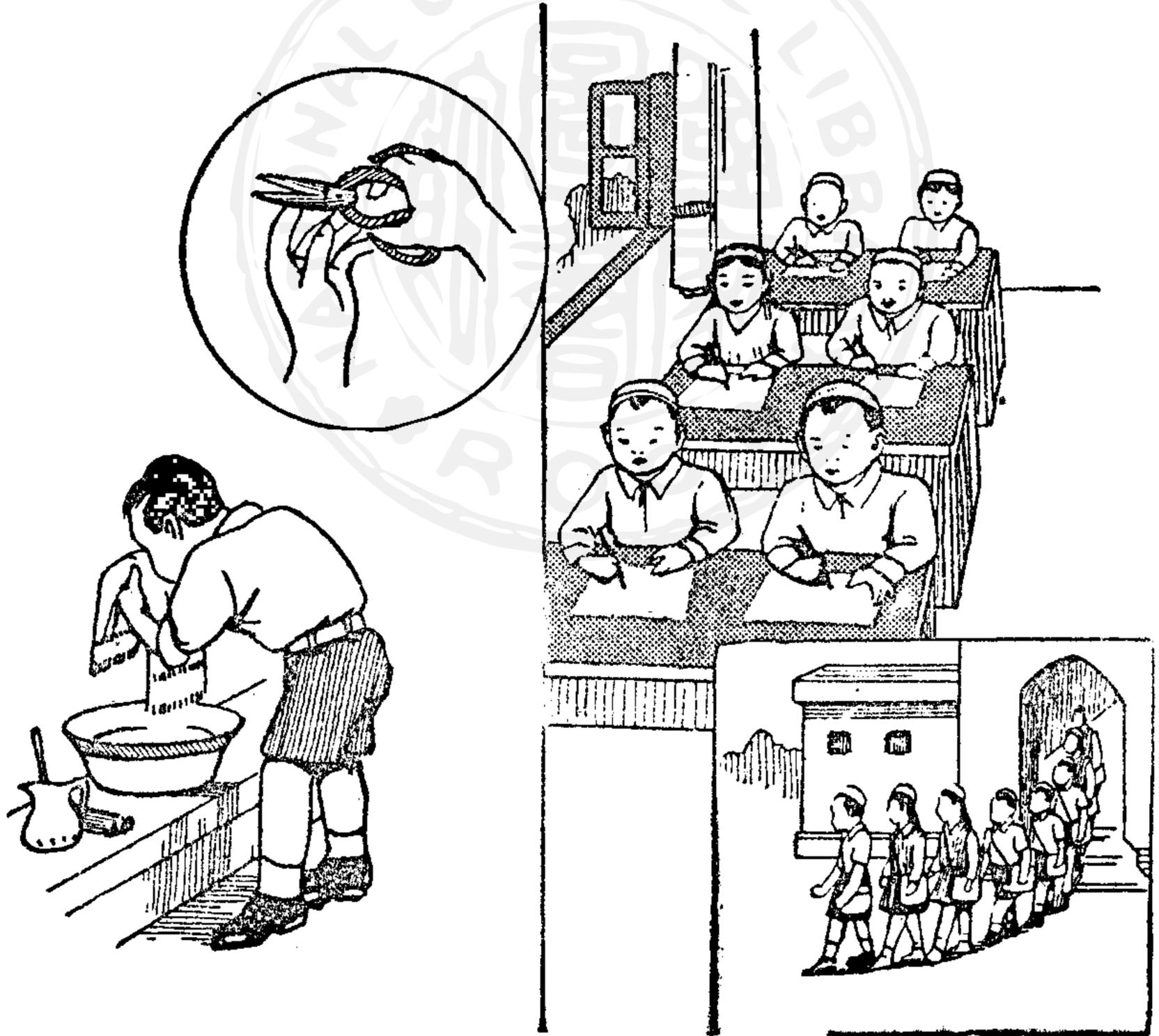
یرتمای تازاتوتیدو .

یوزقولینی پاکیزہ یو - یودو، تیرناقلرینی پات

پات آليدو ، هفتده ايكي ققيم سوغاتو شودو

چوگلرننگ آلدندا ادبلك يورويدو ، مکتبدن

قايتقاندە تزلب يورويدو .

انصافسز ایت

بر ایت آغزینغا بر چیشام گوشتنی توغری چیشاب
 کو برو کدن ، اوزینک سایه سینی کوردی ، او خیالیدا
 باشقا بر ایت چاغلاب اونک آغزیدیکی گوشتنی
 تارتب آلب براقلا ییمه ییمه نهمو دهب او یلادیده ،
 سودیکی ایتقا قاراب هاو! دهب آغزینی آچیب
 ایدی ، گوشتی سوغاتوشوب کتدی ، شونک بندن
 سودیکی ایت کورونمیدی ، بو ایت هم انصافسز

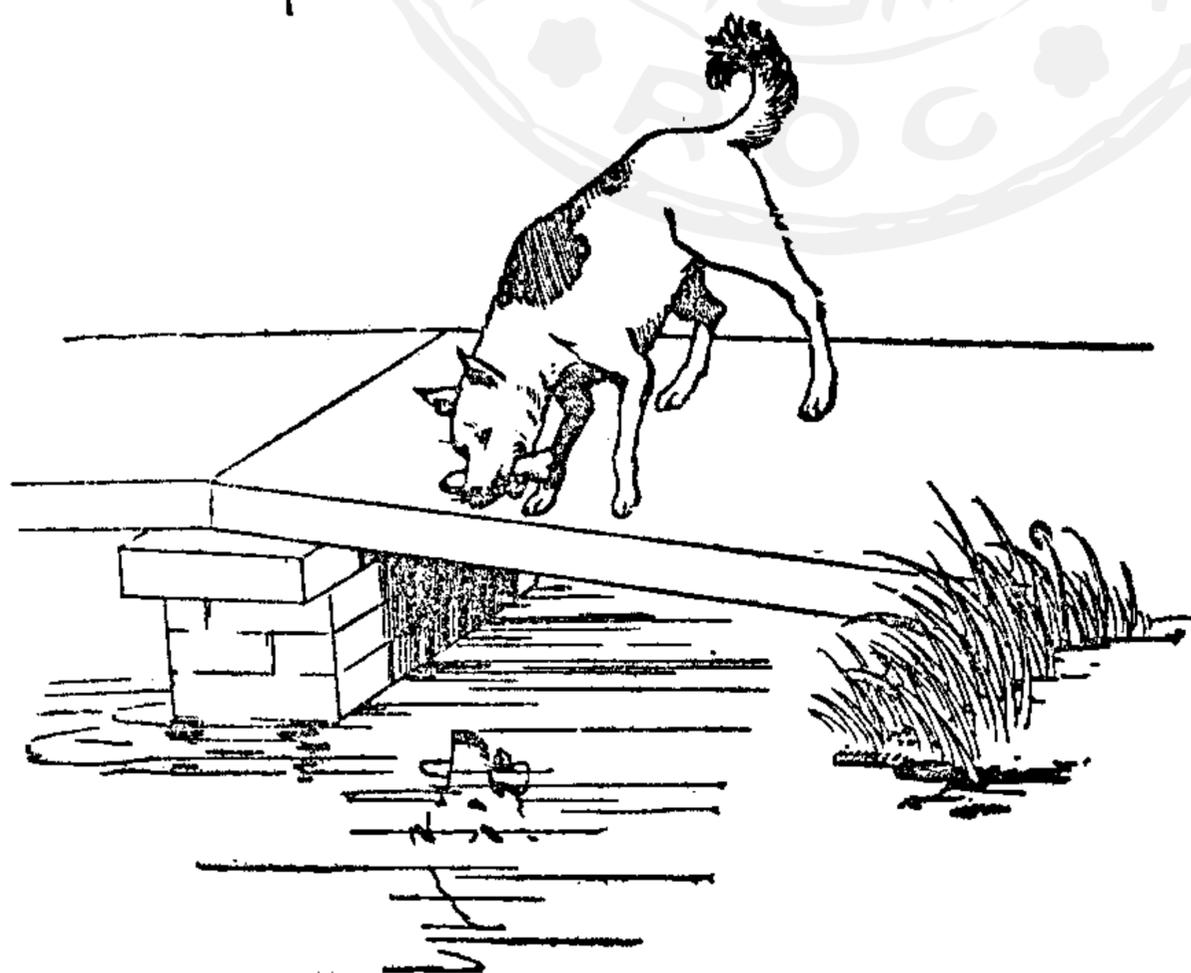
لق قلفانلقیدن

آغزیدیکی

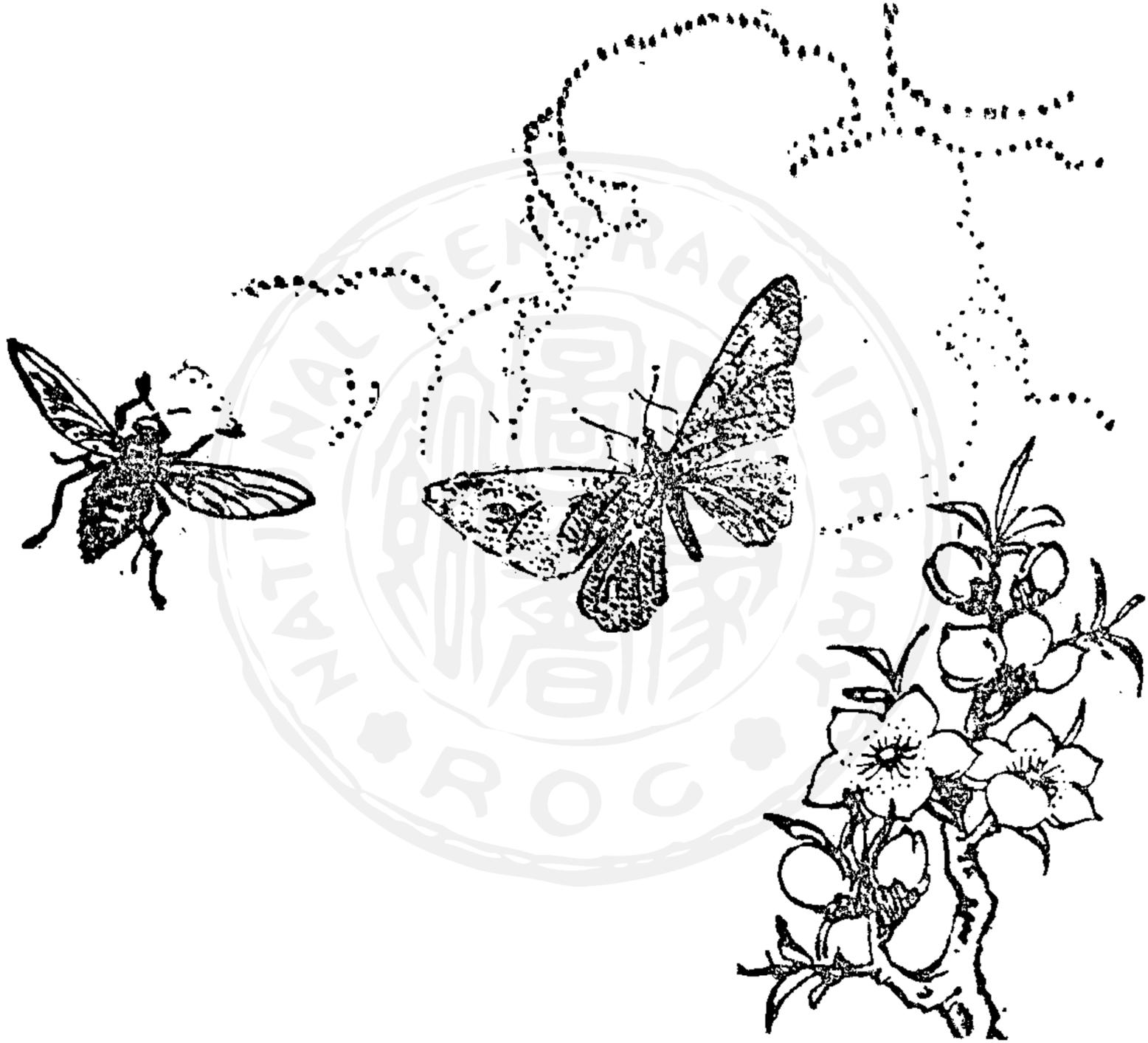
طیار گوشدن

آیریا-یپ

قالدی.

هوا او چوق بر کونی

هەرهلر باغدا اشلیمه کده ، کیفیله کلر اونچوق

هوا ادا سیر قلمشماقدا ایدی .

ھەرەدیدیکی : «حرمتای کیفیادک ! بوگون هوا

نیمه دیگهن یاخشی ! مهن اوچوق کوننی بک یاریتا

مهن.» دیدی

بونگغا جواباً «توغرا ! مهن هم اوچوق کوننی

بک یاخشی کورومهن ، اوچوق کوننده بز اشاه یه

لەیمز ، اوینالایمز.» دیدی کیفیادک .

ھەرەینە «اگر هرکوننی هوا اوچوق بولوب بھر

سە، بز البتەشاد تورموش اوتکوزەر ایدوک.» دیدی.

مکتب مینڭ عائله مدور !

مدن بر او قوغوچیمدن ، مکتبم عائله اوچاغیم قدر
 سدوگیلی بر یریمدور . اونى اوز او یوم کبی سو یومدن ،
 مکتب باشقارماسینڭ بو یروقلریغه دادامنڭ امری کبی
 بوی سو نومدن
 یورتومنڭ یو کسه لیشی اوچون کیرهك بولغان
 بلملرنی ماڭا سونغان سدوگیلی او قوتوچیلارمنی چن
 کو گلوم ایله سو یومدن ، درسار یگه بار قوتیم بلدن
 چالیشیمدن .

بومینڭ او قوغوچیاق آیتمدور !

تاپشوروق (2)

(1) تو بىندىكى سوالارگە جىواب بىرەلەمسىز؟

1- مەكتەپ قانداغ يەر؟

2- بىزلىك مەكتەپ دە قانداغ ايشار نى قىلىمىز؟

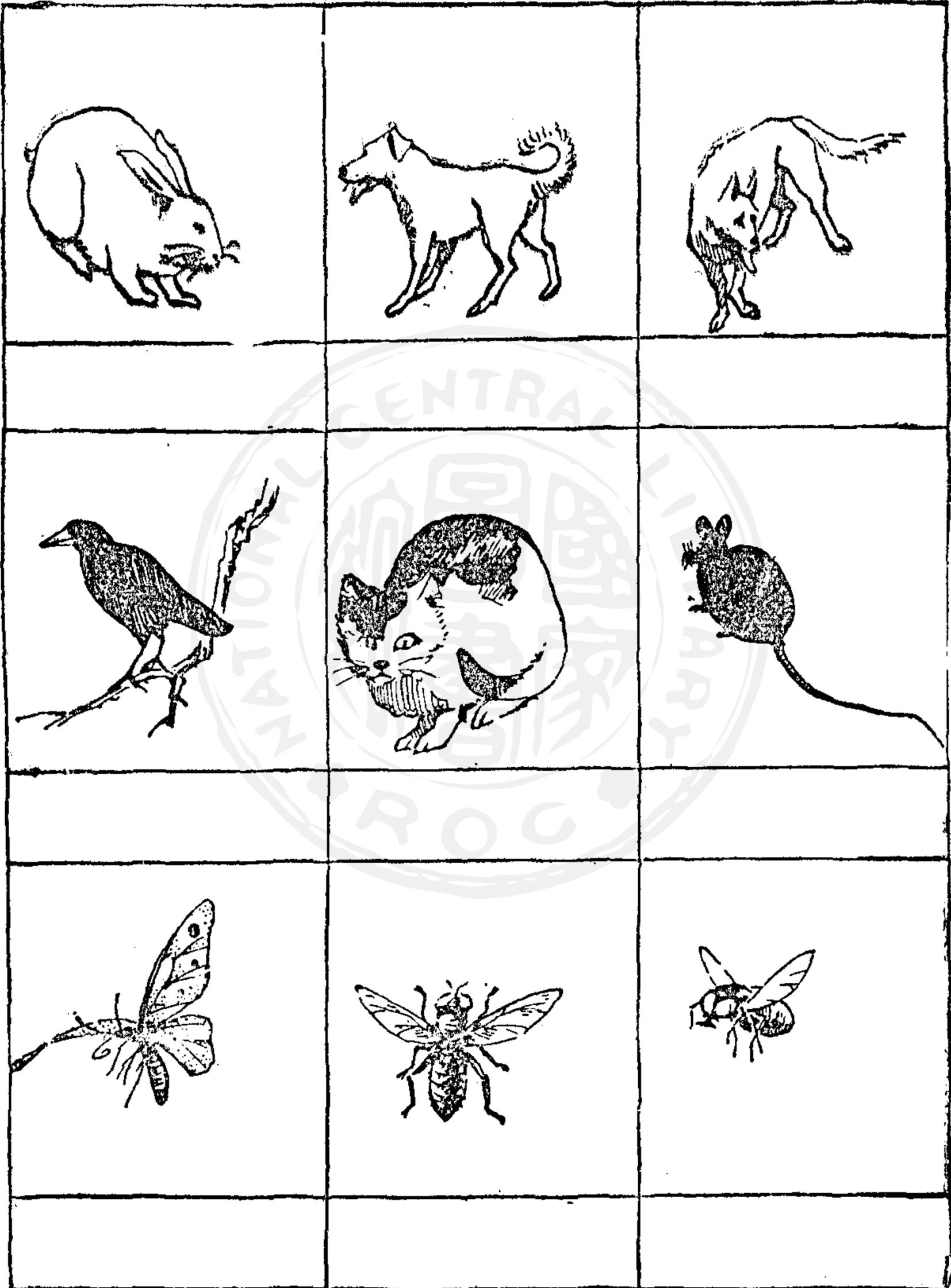
3- بىزلىك مەكتەپ گە قا نداغ كوز قارايمىز؟

4- بوردى لىر قا نداغ يىردە ياشايدۇ؟

(2) تو بىندىكى رەسىملەرنىڭ آستىغا سىز لىغان بوش كاتەك

لار اىچىگە شۇ رەسىم دىكى جا نوار لىرنىڭ اسمىنى يازىپ

چىقىڭلار

مكتىبىڭ فائىدەسى

مكتىبەدە ھەركۈنى بىك جىق اوڭە نەپىگىش نر سىلارنى

اوڭو نەپەر ، بو اوڭە نەگەن نر سىلار بىزگە يور نەپەرنى

تۈنۈتيدۇ ، يورتى بىلدىرىدۇ ، مكتىب بىزنى يىتتىرىپ

يور تىقا كىرە كالى بىرەر تە انسان حالىغا كە لتورىدۇ .

اوقوب ، يازماقنى بىلدىرىدۇ ، مكتىب بىزگە نە طبيعتدىكى

بارلىق نرسەلردن فائىدە لىشىنى بىلدىرىدۇ . يورتومزنى

كوندن - كونگە رىواجلا ندورماقنىڭ يولىنى نە مكتىب

بىزگە اوڭوتيدۇ .

ساچقانلر مجلسى

بىر كۈنى ساچقانلار موشو كىن قانداق قىلىپ ساقلاندى.
 علاچىنى قىيىمىز دىگەن مەسئەلە توغرىدا مەجلىس ئاچتى.
 بىر كىچىك ساچقان: «بۇ ئاسان ئىش قوڭغوراقنى
 موشو كىننىڭ بويىغا ئاسىي قويساق، موشو كىن كەلگەندە
 قوڭغوراقنىڭ آوازىنى ئاڭلايمىز، دەرھال قاچساق

اونگدين ساقانې قالمامدوق؟» دەپ ايدى. بومصاحف

ھەممىگە ياقدى

چوڭ بىر ساجقان بونھايتى ياخشى مصاحف . ليكن

قوڭغوراقنى كىم موشوكنىڭ بوينىغا

آسىپ كىلىدو؟ دەپ ايدى ھەھ

ساجقانلار گوزىنى چا كچايتىب

سوز قىلا لمىدى .

ياخشى بالا

عبدللا بركونى آغينهلىرى بلەن تاغا سېنىڭ او-
 يىگە باردى . تاغاسى بىر سوۋەت آرمود كە تۈرۈپ
 بولارنىڭ آلدېغا قويدى . باليار آرمودنى تالاشىپ
 يېشىكە باشلىدى . لېكىن عبدللا تالاشماي نەدە
 آرمودنىڭ كىچىكى بولسا ، شونى خياللاپ يېدى ،
 تاغاسى: عبدللا سەن نېمە اوچون آرمودنىڭ كىچىكىنى
 يە يسەن ؟ دەپ سورىدى .

عبدللا : چوڭ آرمودنى چوڭ آدەمار يېسەن ،

كچىك آرمودنى ماڭا اوخشاش كچىك بالالرىشر

لازم دىدى .

باغاسى خوش بولوب اوبدان بالام ! اده بلك

بالا بولوبسەن جناب

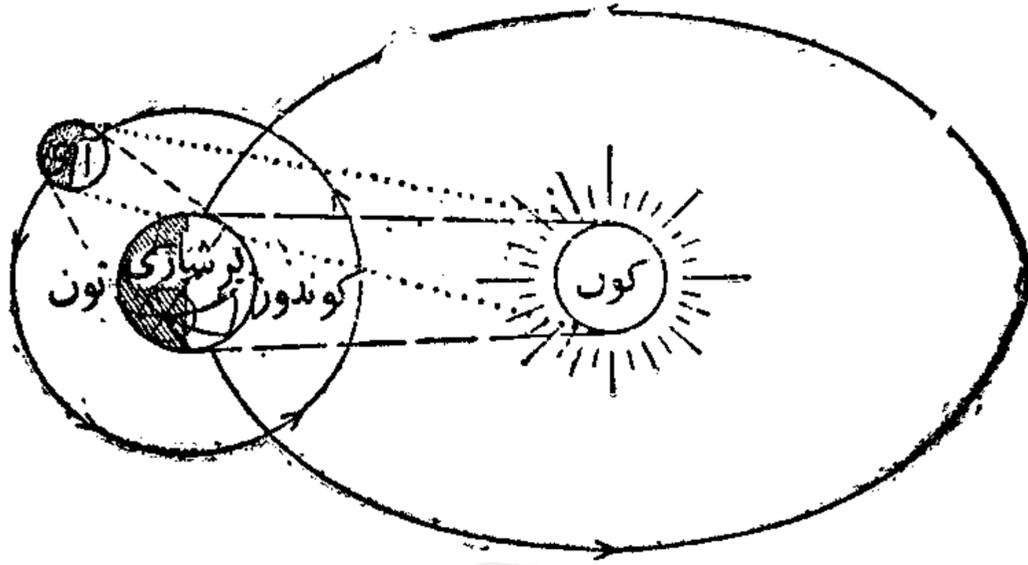
حق ساڭا اوزون

عمر عطا قا-

سون ذهب

دعاقلدى .

مەن كۈن بولاي

ذاكر سىگنېسىغا : «مەن بويۇرۇپ تۈرۈپ كۈن

بولاي ، سەن اويۇرۇپ تۈرۈپ آي بول ، او كامزير

شارى بولوب ايكيگىز نىڭ اوتتورا سىدا تۈرسون ،

بە كام آستا مېنى آيلىب ماڭسون ، اونىڭ آرقاسى

مېنىڭ آلدېمغا كەلگەندە كىچە حساب بولسون ،

آلدى مېنىڭ آلدېمغا كەلگەندە كوندوز دەپ حساب

بلايلى . او كام مېنى بۇرقتىم آيلانغاندا بىرل حساب

بولسون» دەپ ايدى سىگنېسى معقول كۈرۈپ شو

خىلدا اوينادى .

احتيا طسزلق

برهه ره احتياط قلماسدن اورموچوك تور يغا ايايشب

قالدى ، بونى كور گهن ايركين سيگلپسيغا قاراب :

«سيگلپم ! بو هه ره بز اوچون فائده لى نرسه ، يثو

نك اوچون

بونك غا يازدهم

قيايى ! «دهب

قولپغابر تاياق

آلب اورموچوك تورپنى بوزوب

هه ره نى قوتقازدى .

زىيانلىق نرسىلەردى قوتقۇزۇش يارامايدۇ

بىر چىۋىن ھەم احتىياق قىلما سىدىن ئورمۇچۇك تۇرىغە

ايلىشىپ قالدى ، بۇنى خىرىت كۆرۈپ : « آكا !

بۇ چىۋىننى ھەم قۇتۇلدۇرۇپ قويمايلىمۇ ؟ » دەپ

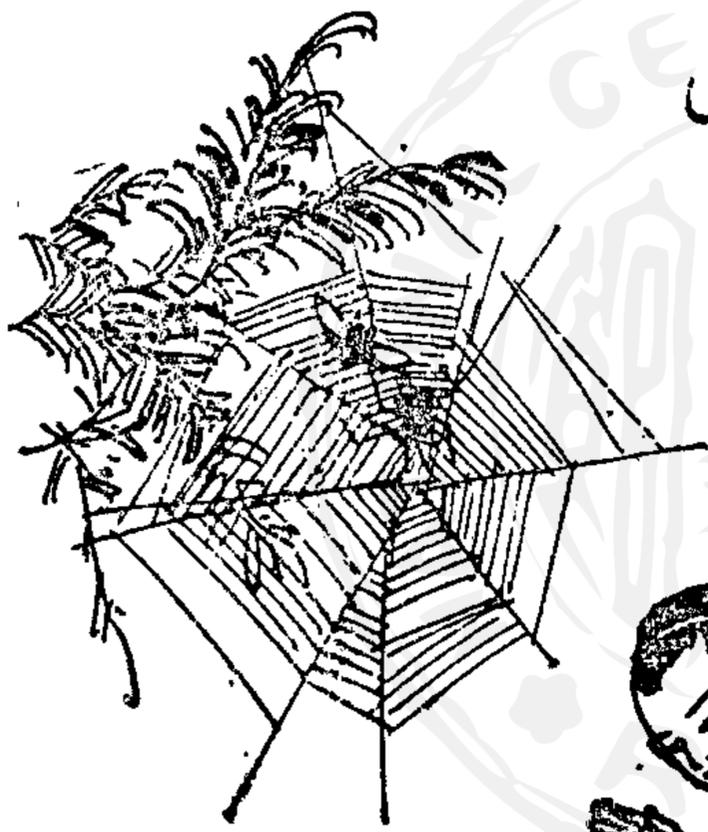
ايدى.

اركىن : سىڭلىم : « ھەرەنەڭ بىزگە فائىدەسى

بولغىنى ئۇ پۇن ئونىڭغا ياردەم بەردۇك پىس چىۋىن

نەڭ بىزگە زىيانى بار ، فائىدەسى يوق چۈنكى چىۋىن

افلا سلقنى جاھلايدور ، نەدە افلاس نر سىيار كوب
 شونگغا قونيدو ، اونگدن كين پاكيزە نر سىيار وە يەھە ككە
 قونوب قاسكئە نر سىيارنى يوقتوريدو بز اوخما سدن

اونر سىيارنى يەيەز دە كسل

بولومز ، شونگ اوچون

بونگفايار دەم برش

يارامایدو

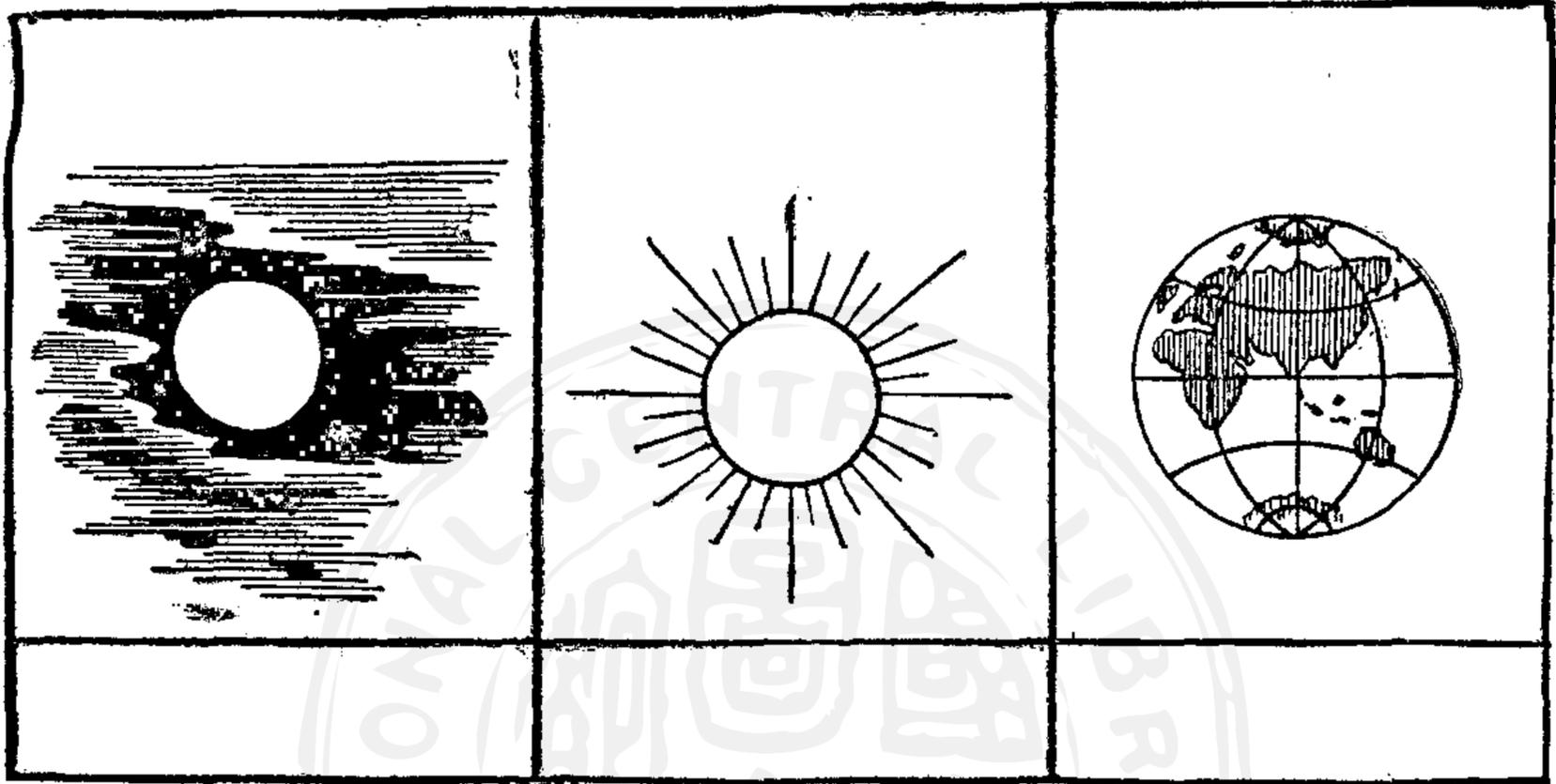
اونگ يوقالقانى

ياخشيدور . »

ذیدی .

تا پشوروق (3)

(1) يوقايد يكي رسم لر آستيد يكي بوش كا تداك لر

ايچيگه شور رسم لر نك اسميني يازيپ چقكلا .

(2) تو بنديكي سوالار گه جواب يازيپ چقكلا:

1- بزلر مکتب ده قانچه خل درس او قويمز ؟

2- ساچقا نار نيمه اوچون موشو كدن ساقلاشگه
كريشيدو؟

3- عبدالله نيمه اوچون آرمود نك چوگيني ييمهيدو؟

4- عادتده بزلر يهيدو غان ميوه لر نچه خپل گه بولونودو؟

5- بر كون نچه ساعت بولودو؟

6- بريل نجه كون بولودو؟

7- بزلر نيمه اوچون هدره ني قوتقازيمز؟

مەن نەمە؟

مىنىڭ بەدەنىم بىك

عجايىدور، قىلىچ بىلەن

چاپسا كسىلەمە يىدو، اوقيار بىلەن آتسايىقتالمايدو. مىنىڭ

خىزمىتىم بىك زور. مىنىڭ بارلىقىمىدىن فائىدە لىنىب

آشلىقلار او سودو؛ كىمە واپورلار ياخشى يوبرە

لەيدو، اگر مەن بولموسام ياز كۈنلىرىدە خاق قايرگە

چومولىدو؟ قىش

كۈنلىرى قايردە موز

تايلىدو؟ مەن نىمە؟

پىلەمسىزلار؟

توحيد ۋە نماز

امين سپاھى
توحيد

اوزدە ، سوزدە ، تلدە ، سەسدە آللە بر !
باشن كە تسومو ، جان كە تسومو آللە بر ! . . .
شونداق كە لدوك ، شونداق كە تىمەك تىلەيمز . . .
باشن نەفسدە صوك نەفسدە
آللە بر !
نماز

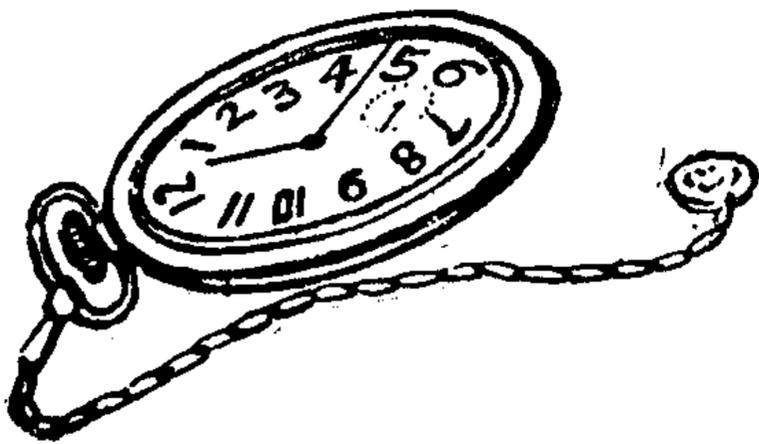
تماز حەقنىڭ حضورىغا بارماقتور ،
اخلاص ايلە حضورىدا يالبارماقتور ،
قرآندە دور امرى بىزگە نماز نىڭ ،
ذىرەسى يوق شەھىد نىڭ قرآن حەقدور .

ساعت

ساعتنىڭ آوازى پات-پات
چىكىداپ ماڭا قاراپ :
اوقوش كېرەك !

خدمت قاش كېرەك ! دەپ ايتقاندا كورونىدو .
ساعتنىڭ آوازى پات - پات چىكىداپ ماڭا
قاراپ ، اوتكەن يىل ، آي ، وقت هرگز قايتىب
كەلمەيدۇ ، هر بىر وقتى غنىمەت باشى لازم ! دەپ
سوز لىگە ندا كورونىدو . ساعت بىك اوبدان نرسە .

او ، بىز گە وقتى بلدىرىب
تورىدو . وقتى هرگز قولدن
بەرمە سىلك لازم !

بۈنۈمە تا پىڭلىرى

كەڭ آسماندا اويناي دور ،

جولان قاب ياىلا يدور ،

قوشقا اوخشا ش هوادا ،

قانات كىر ب ماڭا دور .

يولنى بەك تىز باسادور ،

اوروشقا ھەم بارادور ،

دوشمەن قالور حىر تە ،

تىز تارماقياىلا دور .

ھەي ! بالىلار تاپىڭلىرى ،

بۈنى نىمە دە يدورلىرى ،

تايقانىڭار اوقولدا ،

شەكلىن يا سباب كورۈڭلىرى !

تاپشوروق (4)

(1) توبندىكى سوزلەرگە ← علامتى سىزپ بىر-بىرنى باغلاب جملە ياساپ چىڭگلا .

زيانلق

نرسە

چيويىن

بولسا

لازملىقى

نھايىتى

سونىڭ

كوبدور

مسلمان

مدن

بولسام

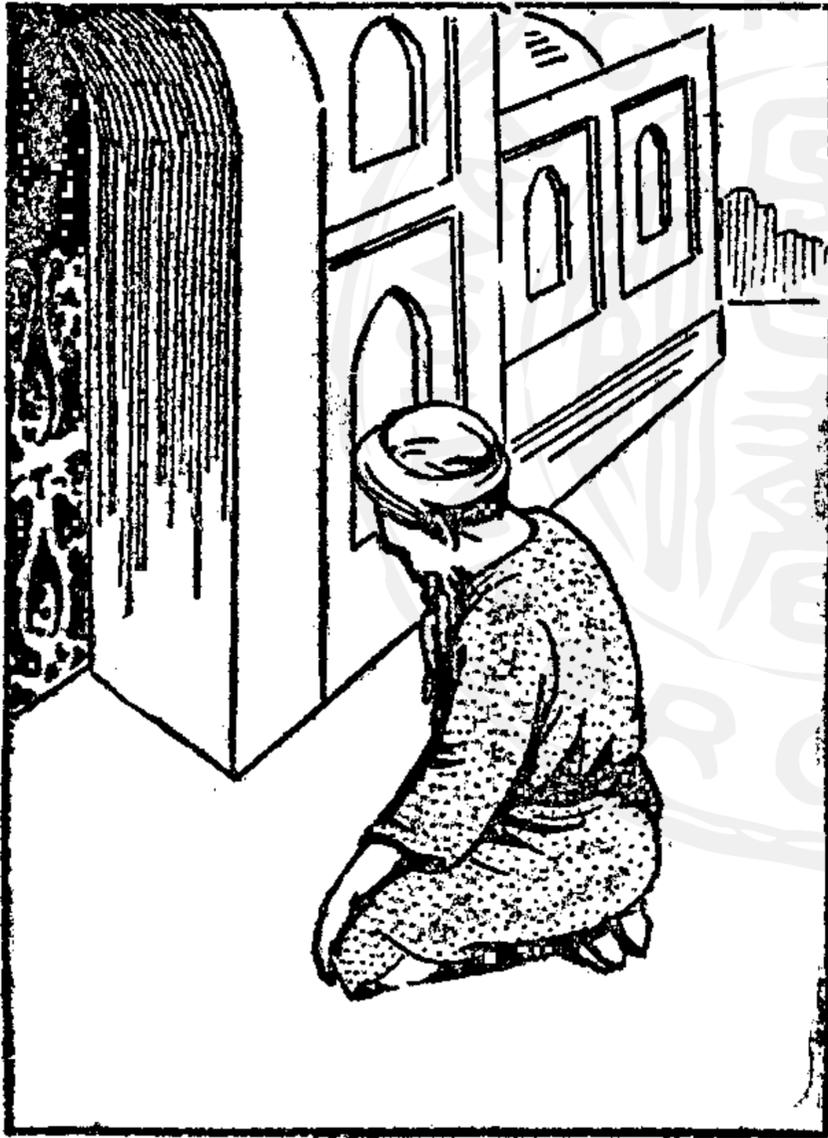
بوليمدن

بولسام

چوڭ

مدن

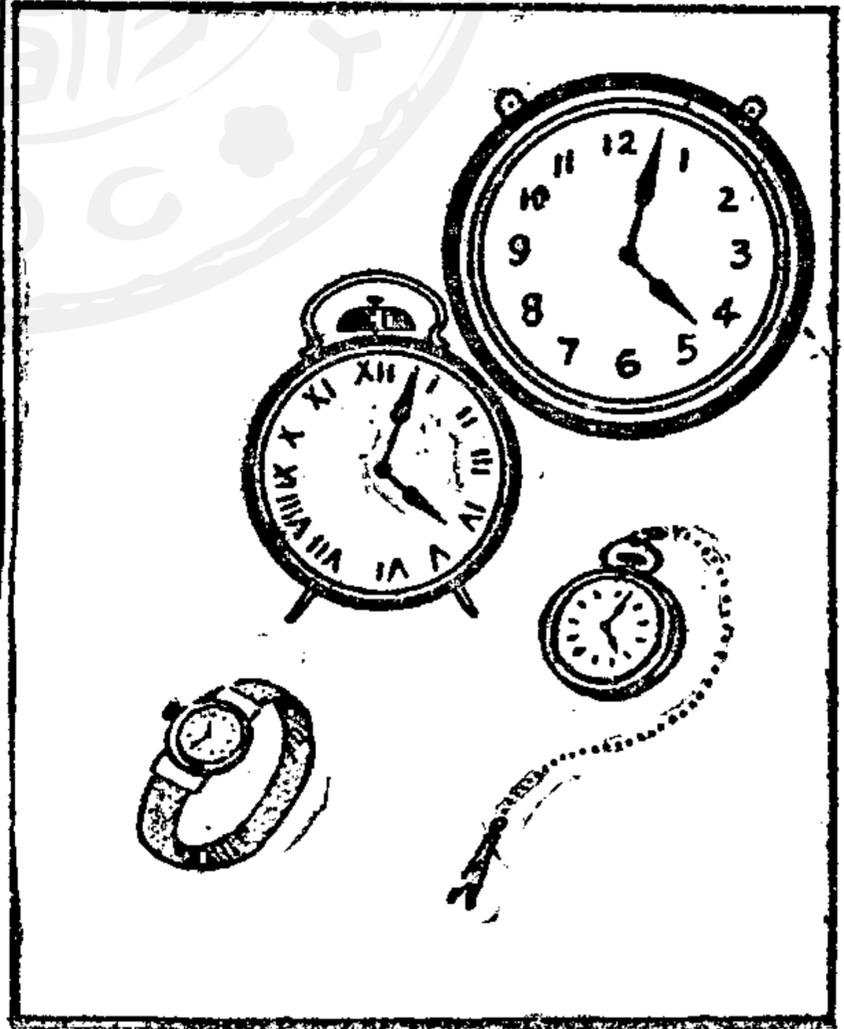
اوچقوچى

(2) سز نك اويگنر

ديكى كشيبار هر كونى نچه

قتم نماز او قويدو ؟

سز وقتى غنيمت

پايمسز ؟

اوقوش مازشى

استاد محترم محمد امين قاين حاجى صوفيزاده

وقوش وقتى يتدى بزرگه آداشلار ،

اوقوماقدور ياش نك ايشى ايشلار .

كېلىك ياشلار ايمدى بزر اوقويلى ،

جنت وطن اوچون بزر اشلەيلى .

اير كىنلەكده اوقوب عەرى ياشايمىز ،

تگريمىز نك امرىنى محكم توتقايمىز .

كېلىك ياشلار ايمدى بزر اوقويلى ،

جنت وطن اوچون بزر اشلەيلى .

نادا نلقنى ايمدى يولوب تاشلايمز ،

علم عرفان دريا سىغا چومغايمز .

كىلىك ياشار ايمدى بىز او قويلى ،

جنت و طن اوچون بىز اشلەيلى .

يورتومزنىڭ بابل لرى سايرا سون ،

اير كىنلقدە او قوب ياشار يارا سون .

كىلىك ياشار ايمدى بىز او قويلى ،

جنت و طن اوچون بىز اشلەيلى .

مايموننىڭ قەمانلىرى

ۋە ئاۋلار گە نىصىحتى

مايمون ئورنىدىن

مايمون بىر كۈنى

سەكرەپ توردىلەر

اۋىدە ايدىلەر

قاراپ اشىكىن

اۋى اشىكىنى

سىز كىم دىدىلەر

بىراۋ ئوردىلەر

—○—

—○—

اشىك ئورۇچى

جواب بىر دىلەر

اۋيۇم دريادا

سۈچى دىدىلەر

—○—

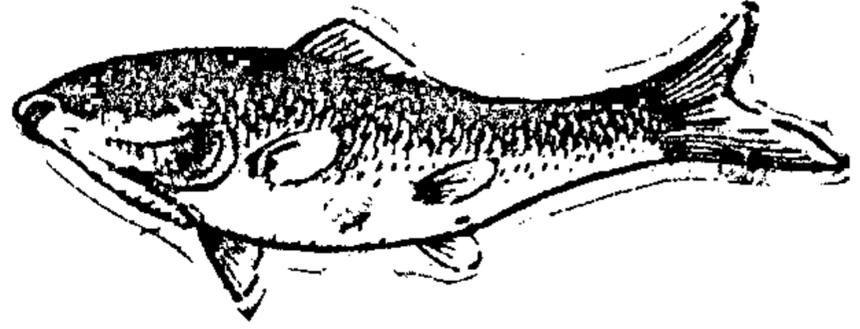

مايمون ديدىكى

قىنى كە سونار

سزنى بلدىمكى

بالق ديدىر

—○—

بالق كىرىپلا

سالاملا شىدىر

تورگە چىقبلا

چازان قوردىر

—○—

بولار حالپىشپ

تورار ايدىر

اشىكنى يىنە

براو اوردىر

—○—

—○—

ماگىش كىپىشىم

واپور كىپىر

بوگون اوز لەگە

مهمان بولدىر

—○—

مايمون افندىم

قاراب باقسونلر

مهمانلرىنىڭ

اسمى كىپدورلر

—○—

مايهون تيزغينه

دهسلا قويديلر

اشيككه قاراب

كيسسز ديديلر

—○—

اشيك اورغوچي

جواب برديلر

اويوم يايلاقدا

يولچي ديديلر

—○—

باريش كيلشيم

پويز كيلر

آدهملر مينى

منب يورويلر

—○—

مايهون افندم

تايب باقسونلر

قوناقلر ينك

اسمى كيمدورلر

—○—

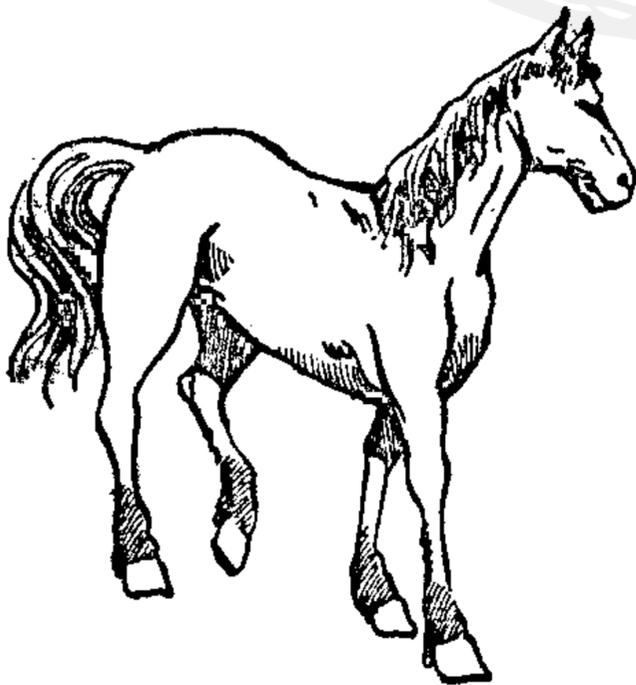
مايهون ايتديكى

بولدى كيرسونلر

بلدم سيلينى

آق آت ديديلر

—○—

کیش کیش کیتشده

آیروپلانر

دائم هوادا

جولان قیورلر

—○—

بوگون جنابقا

مهمان بولدیلر

قینی صاحبخان

تایب کورسونلر

—○—

آتمو کر ییلا

آمانلاشدیلر

بالق یانیدا

اورون آلدیلر

—○—

توساتدن ینه

اشیک اوردیلر

مایهون جان قاراب

بوکیم دیدیلر

—○—

اشیک اوروچی

جواب بردیلر

اویوم اورماندا

اوجقو دیدیلر

—○—

بوسوزنى آڭلاب

پيالە لرگە

مايمون كولىدىلر

چاينى قويدىلر

سوزنى ھەم بىلىم

داسقان اوستىگە

قوچقاچ كىر سونلر

مەزە قويدىلر

—○—

—○—

مايمون خوش بولوب

قىنى عزىزم

كىلىك كىلىكلر

رحيم ايتسونلر

بوگون بتونلەي

چاي ھەم مەزەگە

مەھمان بولوكلر

يوروشسونلر

—○—

—○—

مايمون آلدىراب

بالق اولتوروب

چاي دەملەدىلر

سوز باشلادىلر

مەھمان آلدىغا

سواشلىرىنى

داسقان سالدىلر

سوزلەپ بىردىلر

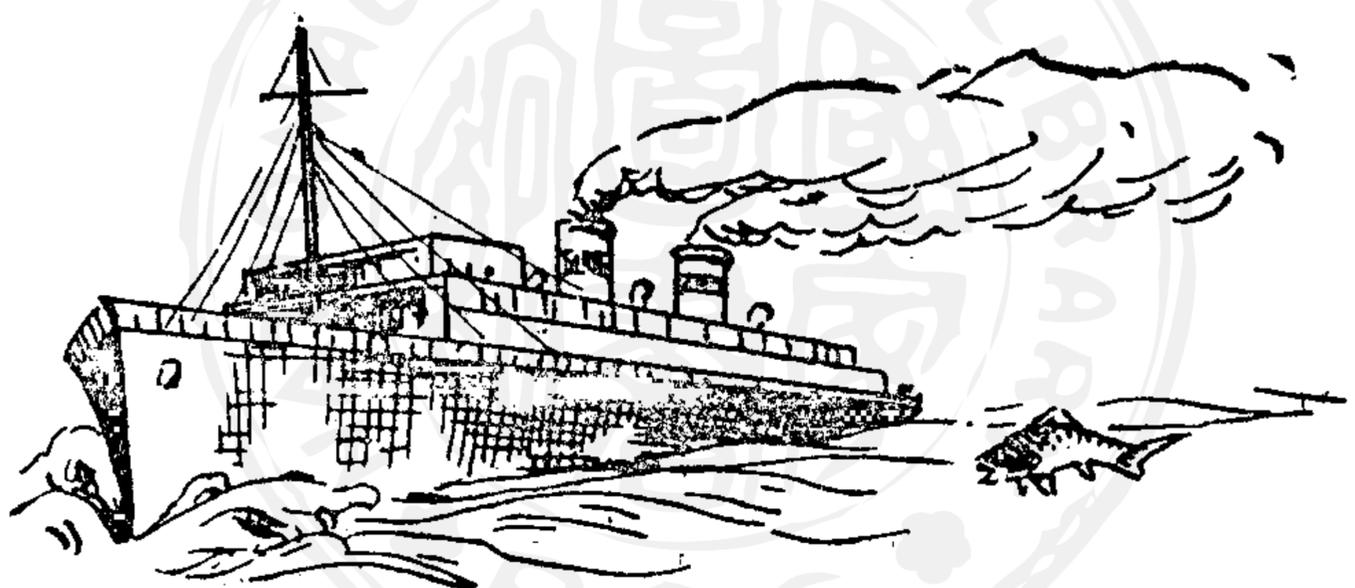
—○—

—○—

آتموسوز باشلاب
سوزلهب كتديلر
زير يلكهن مایمور
خوش ، هه ! ديديلر
يايلاقديكيني
توكوب اتديلر
بولارسوزيدن
مهزه آلديلر

—○—

—○—

قوچقاچيوقالماي
آغيز آچديلر
بالق توروبلا
اوزومهن ديديلر
كوك حكايه سين
هيچكيمسه ماڭا
سوزلهب برديلر
يتمه يدورلر

—○—

—○—

بونی کورگن آت

خوشیو دیهدسدین

بک ماقتانیدیر

بالق قویدیر

مهن چاپار اولسام

قویروغین کوتوروب

یتهلیمه یدوزلر

سوغاتو شدیدر

—○—

—○—

ده بلا اورنیدن

دورت! دورت! ---

دهر حال تور دیر

واپور که لدیر

قوروق دیگگایتب

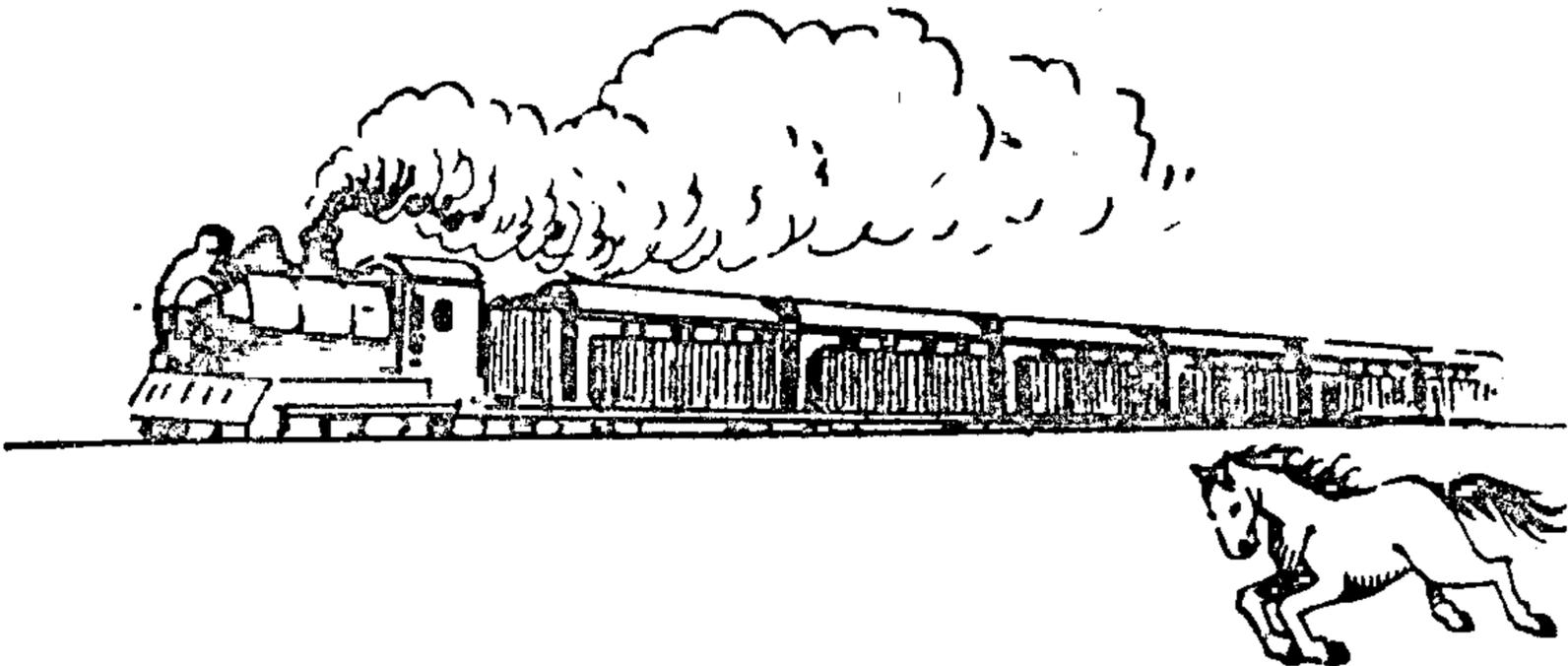
بالقنی باسیب

چافیب کتدیر

اوتوب کتدیر

—○—

—○—

غوژ! غوژ! -----

اوچقو که لدير

هوانی یاریب

یولر باسدیلر

—○—

قاپاقنی توروب

بالق که لدير

پراخود مینی

باسیب اوتدیلر

—○—

شونک اوچون مدن

باریب دیدیلر

واپور بوزوشقا

طیار بولدیلر

—○—

هوه! هوه! -----

پویز که لدير

آتنی قالدیرب

اوتدب کتدیلر

—○—

قوچقاچمو توروب

راسا آتدیلر

مدن اوچار اولسام

بونه دیدیلر

—○—

اوروندن توروب

قانات کیر دیلر

کهک کوککه قاراب

پرواز اوردیلر

—○—

اوبر طرفدن	باشینی سالیب
قوچقاچ که لیدیئر	آتمو که لیدیئر
آیروپلانی	پویزنی سوکوب
به کهو سو کدیئر	بوزومدن دیدیئر

—○—

—○—

بولارنی دوراب	اورنیدن توروب
قوچقاچ قویدیئر	حاضر لاندیئر
اوجقو بوزوشقا	پویز بوزوشقا
بارماق بولدیئر	ماگماق بولدیئر

—○—

—○—

مايهون ديدىكى

ھدى برادرلر

فكرىكلر خطا

اونداق قلمباكلر

—○—
بارغان بله نمو

بوزالمائىسىز لدر

فائده سى يوق

قىلالما يسز لدر

—○—
بوگونكى اشپدن

عبوت آليكلر

ھارماي تالماسدن

بلم آليكلر

—○—

اگرتر شساق

بزده بولورلر

واپور پوزلر

آيرو پلانلر

—○—
قىنى مھمانىم

چايغا باقىكلر

ايسدن بولوكلر

آمان بولوكلر

—○—
حاجى يعقوب يوسفى

نانكىن انجى ايون

3- واپور ھەر ساعئدە نچە يول ماڭارايكەن ؟

4- سز پويىزگە اولتورۇپ باققا نھو ؟

5- پويىز ھەر ساعئدە نچە يول ماڭارايكەن ؟

6- سز آيروپىلانغا اولتورۇپ باققانھو ؟

7- آيروپىلان ھەر ساعئدە قانچەلىك يول باسارايكەن ؟

8- واپو ، يويىز ، آيروپىلان لىرنىڭ قايسى كى تىزىورەر

ايكەن ؟

قوم بلەن يو - يونش

عربستانك قوماق رايونيدا سو منبعلىرى نهايتى

آز او يرده سونى آلتون دەك قەت كوريدو ،

شونك اوچون سونى اوزوقىلا ايشلەيتيدۇ بوير دىكى

عرب لىر مونچا بو لىمغانلىقتىن قوم بلەن بتون بەدەن

لر ينى يو - يونغان حسايدا سورتيدو . بو - بولسا دو -

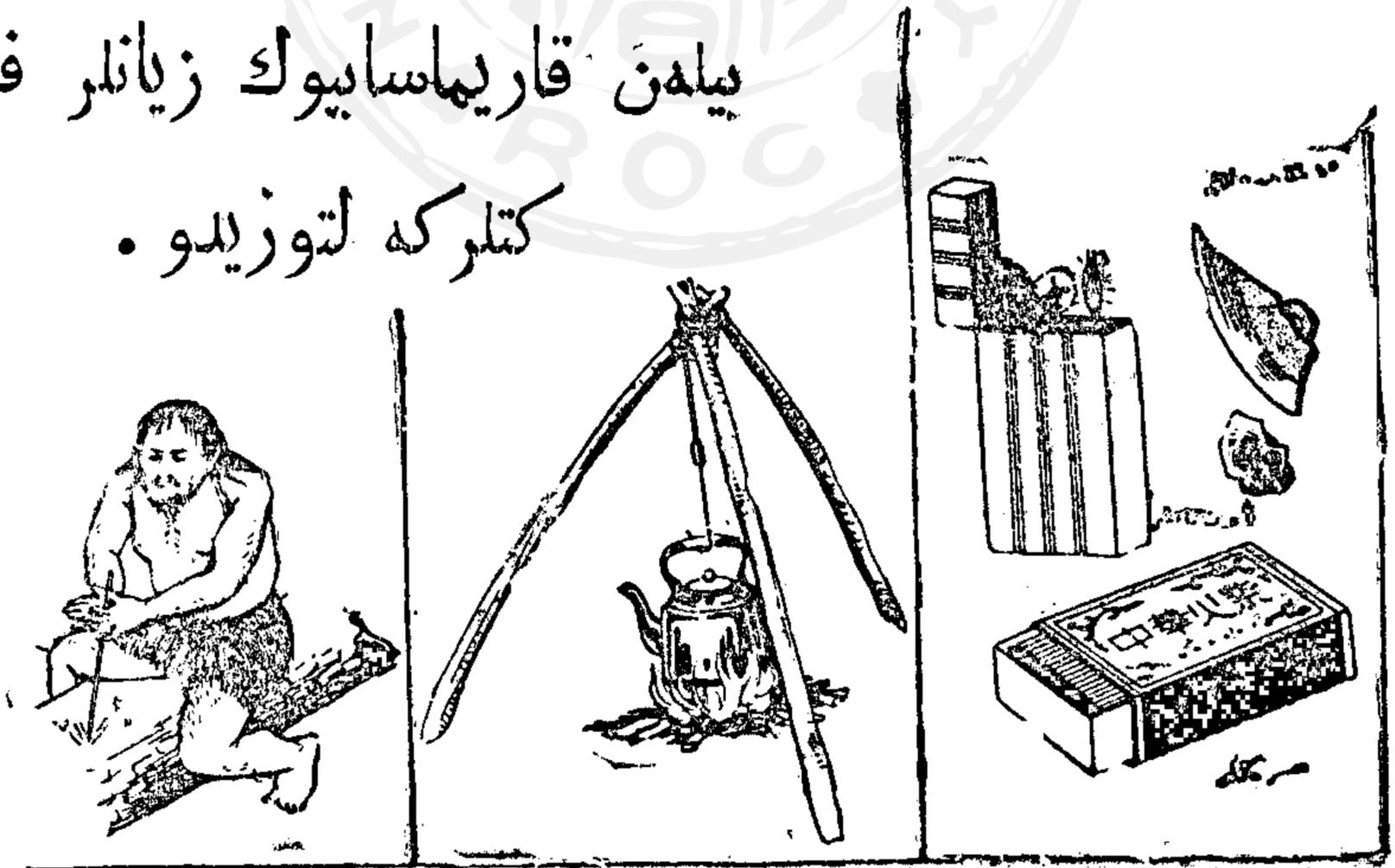
نياداقوق العاده يو - يونش اوسولى بولب حسابلايدو .

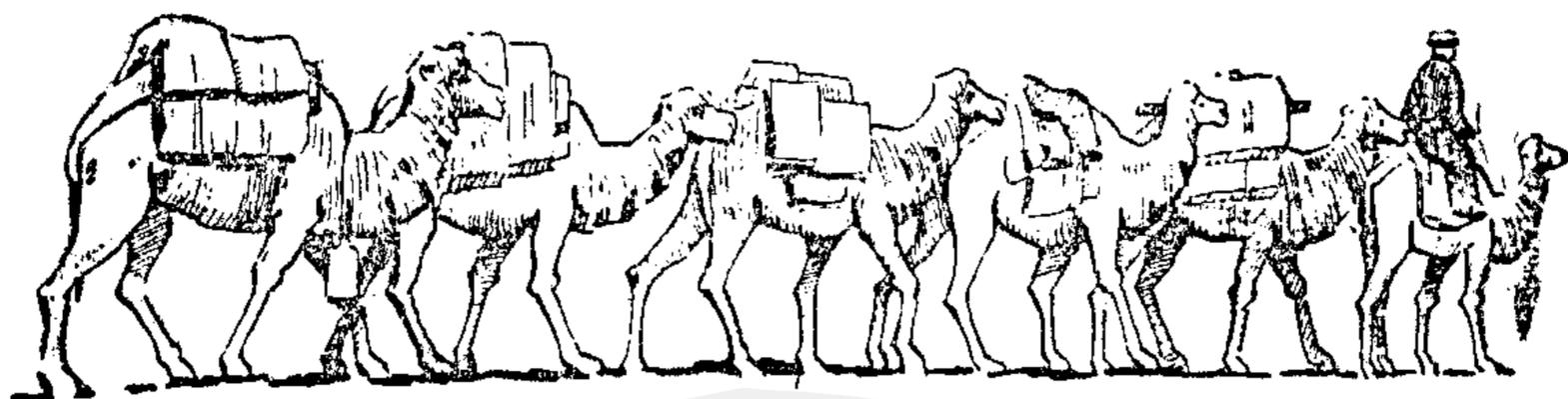
او نېمە

اونىڭ تىنى عجايب ، رەڭگى چىرايلىق ، اونىڭ
 ايشى آزايىمەس او ، يېمەك پشپىرىدو ، تومور بو-
 لاتلارنى ايرىتىدو ، او ، بولموسا بىر نرسە قىلغىلى بول-
 مايدو ، او بولغاندە غىنە قش كوناىرى سوغاققا توگمەس-
 دن كون وە تون اشلىگىلى بولىدو ، بونى كوندە
 دىگىدەك سىزىر كورروب توروسىزىر اكر اونىڭغا احتياط
 بىلەن قارىماسايوك زيانلار فلا

كتلر كە لتوزىدو .

توگه

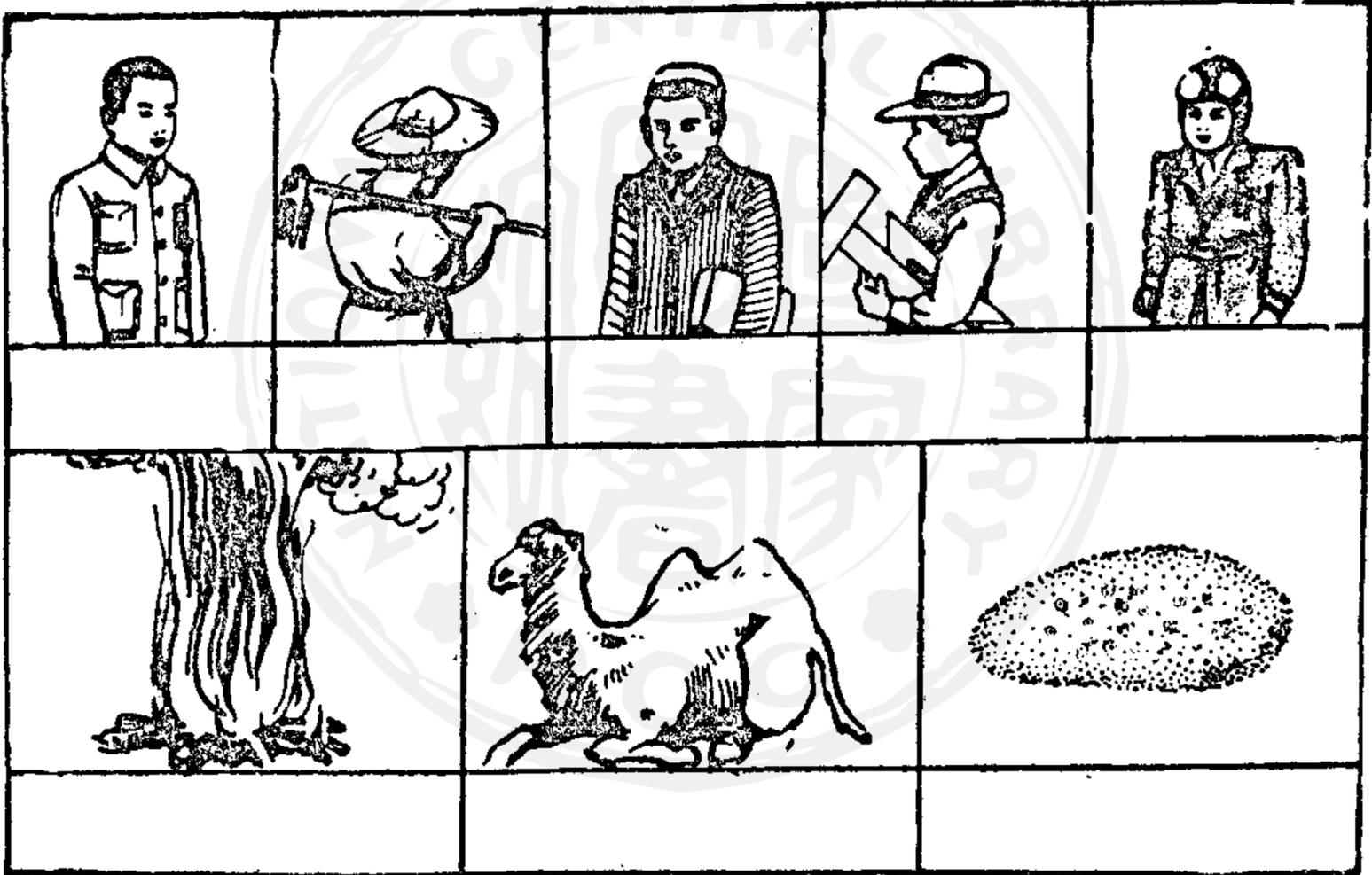
توگه - چوڭ حيواني، اونهايتى چيدا ماق حيوان،
 اوزوق اوقات يېمى اوزاق واقيت چيدا يىو، توگه
 باشقه چه چوپ سزليككه ياخشى چيدايدو . تيكه
 نلى اوتلر توگه ننگ اڭ سهوگهن اوقاتيدور توگه
 نهايتى فائيده لق حيوان .

چول بيابان لرده قشلا قلهرده يوك توشويدو .
 اوننگ اسيق يوڭى ياخشى وه فائده لق دور ،
 يوڭيده كوينهك وه رومال توقويدو .

تاپشوروق (6)

(1) توبند يکي رسم لرگه قاراب رسم آستيدیکی

بوش کاته کلهرگه سوز يازيپ چقگلا:

(2) توبند يکي سوالرگه جواب قايتوروگلا .

شنجايه ننگ قوملوقلري قايسى يرلرگه اورناشقان؟

2- سز عربى لرنى كور گەنەو ؟

3- عربى لرنىڭ تورموشى اويغورلار تورموشى ايلەن قانداق فرق قلىدو ؟

4- توگەننىڭ بزلار اوچون قانداغ فائىدە سى بار ؟

5- اوت قانداغ ايشلار گە كىرەك بولىدو ؟

6- توگە قانداغ نرسەلر بېشىس گە بىك آمراق ؟

7- سز كىلىجە كدە قانداغ ايشلار قلىما قچى بول-

دىگىز ؟

حق تعالیٰ حضرت تلمری

بارسەدن برسەدن . آللهیم ،

سەدن سەدن مینک پناھیم ،

سەدن سەدن ایتکەن بارنی بار ،

بوھر کیهگە آشکار .

برلیکیگە شەبەدیوق ،

بوگادلیل برهان چوق ،

کولگومبەزنی یاراتدیگ ،

یولدوزبەن ییزە تدیگ .

یریوزیلە هر قدرەت ،

سەندن آلورکوچ قوت ،

سەدن او قدر قادیر سەدن ،

هر طرفدە حاضر سەدن .

توپراققا جان برورسەن ،

صوڭرەلسان برورسەن ،

كېچە كۈندۈز بونظام ،

جهاندا بو انتظام .

تگريم سېنىڭ اثرىڭ ،

البته يوق اوخشە شېڭ ،

سانيلور موعىتىڭ ،

ھېچ توگومەس رحىمتىڭ .

سەن ھەرشىنى كورەرسەن ،

يورەكلەر نېدە بوپورسەن ،

عفوأت مېنى اللھىم ،

آزايەسدورگنا ھىم .

اوقويلى

هدى ! آداشلا اوقويلى !

مكتبلر گه بارايلى !

يىگى بلم اوقوب بز ،

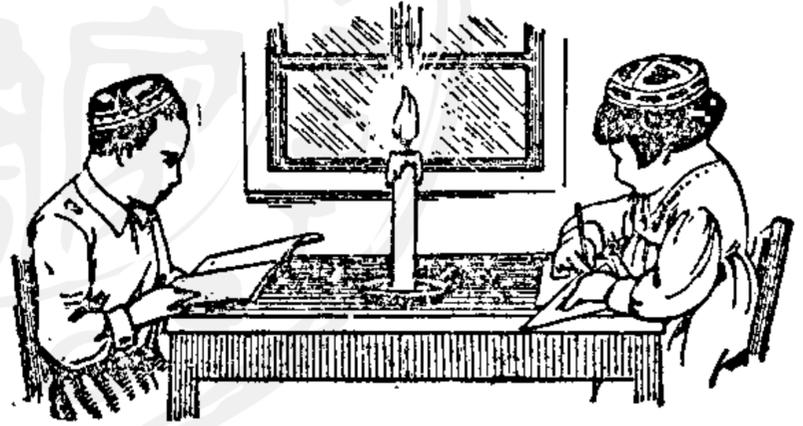
تولوق انسان بولايلى !

هدى ! آداشلا بولوڭلا !

برمينوت بوش تورماڭلا !

وقت ضايع قلماسدن ،

يىگى بلم اليڭلا !

هدى ! آداشلا كيلديلى !

قولنى قولغا بيرديلى !

اوقويلى بز اوقويلى !

يورت خوجدهسى بولايلى !

دوست بولمايمهن

برکونی بر بالا بر کچیک مایمون بلهن تماشاغا

چیقديلر ، بولر کتپ بارارایدی ، توساتدن بر آیق

کیلب قالدی ، مایمون بالاغاسوز قلماسدنلا درختکه

یامیشب چیقئوالدی ، بالا آیقنی کوروب قاقیشقا

اولگورهلمه سدن ناعلاج یالغاندن اولهک بوب یرگه

ياتب آلدی .

آیق اولهک نرسینی ییگیگه نلیکی او چون بالا

نک قاشیغا کیلب بوراب ییقبلا اوتوب کندی .

صوگره دن مایهون توشوب بالادن آیق ساگما
 نه دیدی؟ دهب سوراب ایدی، بالا «وفاسز بلهن

دوست بولما»

دیدي دهب

جواب بر-

دی .

توزنىڭ سوزى

بىزنىڭ ۋەتەنمىز كۆلۈمدە ، دۆڭزۈردە ، يەر ئاستىدا ،
 دور ، بىز سودىكى ۋەتەنمىز كۆرۈنۈپ ،
 بىز ۋەتەنمىز ئايرىغاندىن كېيىن ھېشىمەتلىك ئادەمنىڭ ئوز
 لىق قاپاقلىرىدا ، كۆرۈنۈپ ۋەتەنمىز ماكاندا بولۇپ
 ھېچ بىر ئادەم بىز دىن خالى بولالمايدۇ . اولر ئون
 يىمىكىرى اوچون بىز دىن قانداق ئىشقا ، ئىشقا بولۇپ
 تاماق ئىشقا بولۇپ ، شۇنىڭدەك بىز نى كۆزىگە ئىشقا
 خىلدىن زىيادە ئىشقا تىشقا تاماقنى ئىشقا قىلىپ قىلىپ
 ئىشقا . شۇنىڭ اوچون ئىشقا دىسە ھېشقا بولۇپ . بىز ئىشقا
 ئىشقا ئىشقا ئىشقا ئىشقا ئىشقا .

ای گوزەل یورتوم !

آنت ایچیمەن یوکارم : یورتومنی ھەر زمان اوز

جانیمەن زیادە سوپومەن ، یورتنی قوغودیماق ،

مەلتنی یاشاتماق اوچون ، وقتی کەلگەندە جانیمنی

خوشلیقیم ، راضیلیقیم بامەن بیریمەن .

سەوگیلی یورتوم ! مینی اوستورگەن ، اومرد توپراق

لریڭ ، شیریلداپ آققان سولریڭ ، ویچیرلاید-

یغان قوشلریڭ ، مەگرەیدىغان قوزالریڭ ، تاتلق

نەمتلریڭ ، بولوتلرنی یارغان تاغلریڭ ! نەگوزەل !

نە شیرین

سینی اوزەمدەن ایمەس ، آنامدەن بەك سوپومەن .

تاپشوروق (7)

(1) توبندىكى جملەلەر نىڭ قايسى لىرى توغرا ، قايسى لىرى خىتا ؟

1- مەن مۇسلىمان . مەن ھوق تەئالى ھىزىرتلىرىگە
اعتىقات قىلىمەن .

2- مەن اوقۇش اۇچۇن مۇكتەپ گە بارمايمەن .

3- مەن وقىتىشى زى ياقلىماسدىن يىگى بىلەر اۇ گو

نەيمەن .

4- آيىق اولۇكنىر سەيىمەيدۇ .

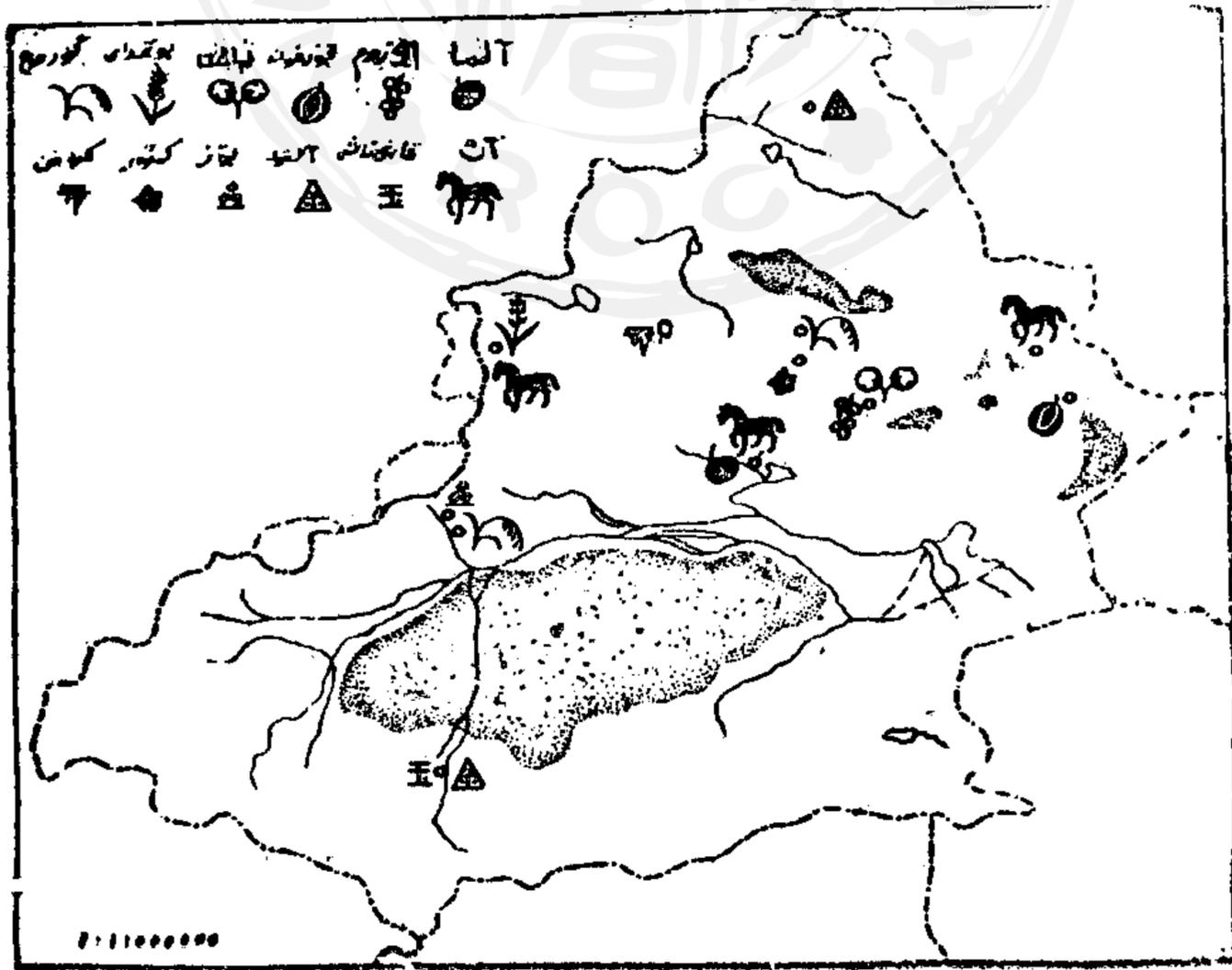
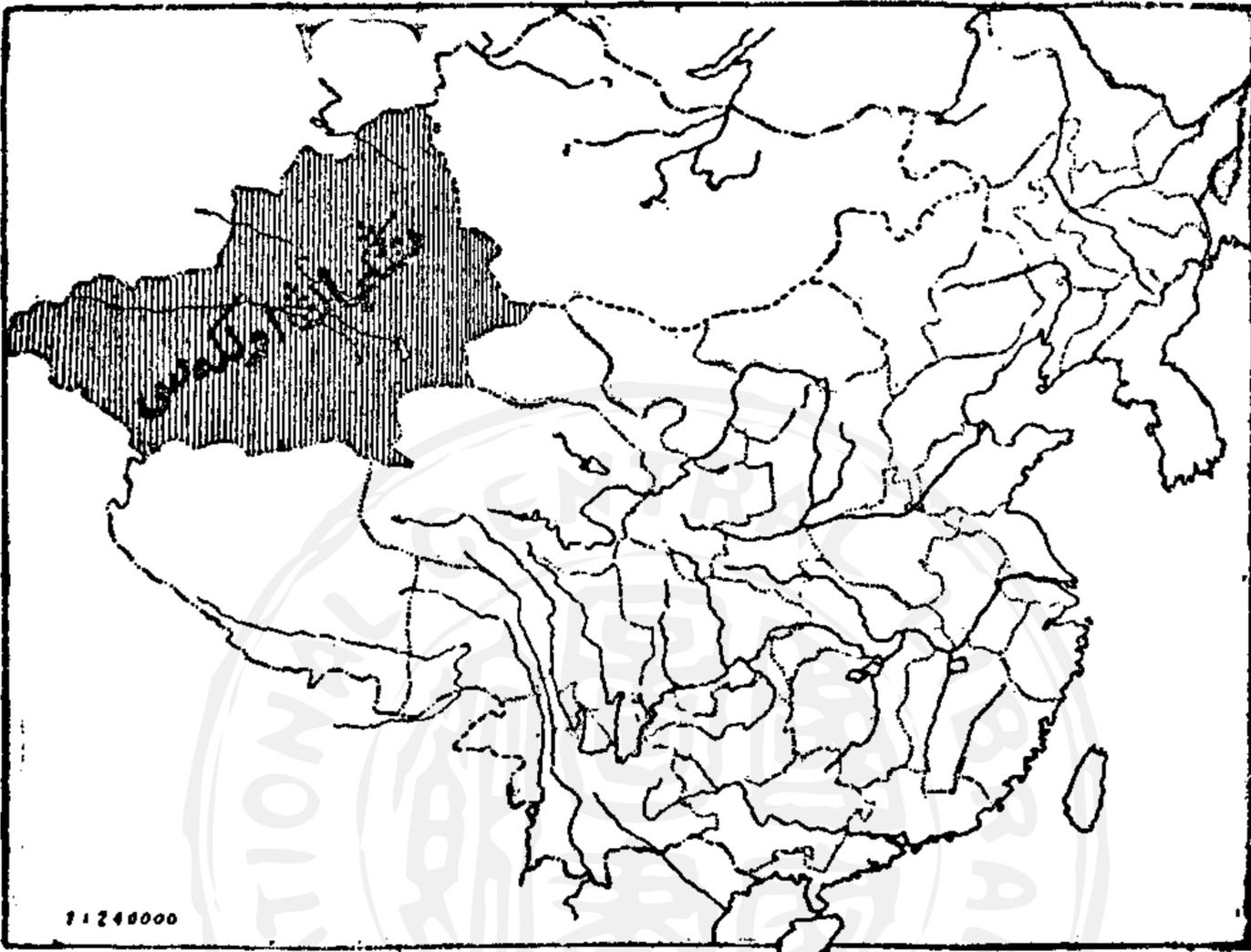
5- يۇرت نى قوغۇدا يىمەن ، مەلتشى يا شىتتەيمەن .

6- وفاسىز بىلەن دوست بولما .

7- مەن دولتم جۇڭگو نى اوزەمەن ايمەس آنامەن

بىك سۇيۇمەن .

(2) تو بىندكى خرىطىلار قەدىرنىڭ خرىطەسى ؟

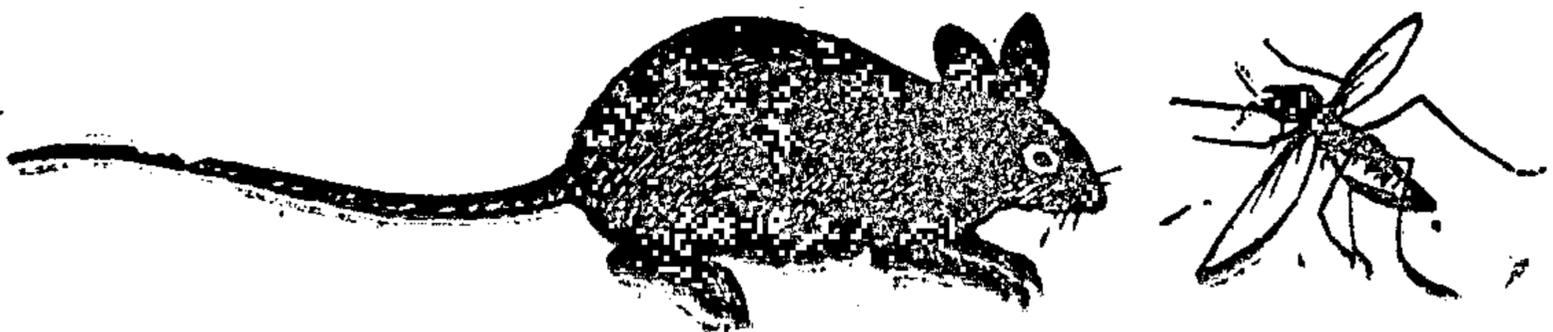

آتالار سوزى

- فقيرلىق عيب ايمەسى ، ھور و نلوق عيبدور .
- بزمىخ بىرنال قوتقورار ، بىر تاقا بىر آت قوتقوزار .
- قوشوق بىلەن بىر بىر سافى بىلەن كوزىنى چىقاردى .
- آدەمنىڭ ياخشىسى اش باشىدا معلوم بولىدۇ .
- يىغلىسا آنام يىغلار ، قالغانى يالغان يىغلار .
- يىگنەنى اوزەڭگە ، جووالدىرىزنى باشقاغا تىق .
- مال انسانى باي قىلالمايدۇ ، ايرادە لازم :
- دونيانىڭ مالى دونيادا قالىدۇ .
- اولوغلىرى سوزىنى آڭلاغانلار بىوك تاغلىرى آشقان بولىدۇ .
- تامچى تامچىدىن كول بولور ، تامچىدىن سەل اولور .
- آمان دىگەنگە قىلىچ سالما .
- قاراساڭ باغ اولور قاراماساڭ تاغ .

اوغرى ساچقان وه پاشه

برکونی آخشامی برنچه ساچقان اوغر یلققا
 چیقیشدی، برمونچه پاشه لر آدم چیقیشقا حاضرلا-
 ندی. ساچقان دیدیکی: «هه پاشه آغینه! بوگون
 آی یوق، چراغ یوق، تازا قارا گغو ایکن، کو-
 نیمز توغولوپتو» دیدی.
 پاشه: «توغری ایتیسدن دوستوم! مدن ههم قارا-
 گغو لقنی یاخشی کورومدن، چونکی قارا گغو تونده
 بر نرسه تاپیب یه له یمن» دیدی.
 ساچقان: «اگر همیشه موشو نداق بولوب بر
 سه بز الیه یاخشی کون کیچیره ایدوک» دیدی.

قشلق اويون

قش كونلرى شمالدن سوغوق، شيويرغان لركيلىدو.
 كوكدن آق يولدوزغا اوخشاش قارلر، ياغيدو، سولر
 موزلايدو، يرلر توڭلايدو. اوشاق بالالر بو واقىتده
 قاراوستيده چانا ماڭغوزيدو، پوتىغا كەڭكە باغلاب
 دوكدن پەسكە توشوب اوينايىدو، موز توڭلىغان یرده
 موز تىيىلىدو، هر قايىسىسى بر-بر یدن یراققا تايىاش
 اوچون بە سلىشىدو. كويليشب بر-برىنى سورەب
 اوينو شودو.

يول ميگىش نىڭ قيافتى

مكتىب دە اتيگە نكى مجلس واقىيدا . بىزىر يول

ميگىش قيافتىنى مزاكرە قلىشىپ شو آن ھىركىشى

اوزنىڭ يول ميگىش قيافتىنى بىر قىتىم كورسۇ توپ

اوتى ، بونىڭ غە شاكر ، ثابت ، اسعد لىر اشتراك

اتدى .

شاكر ، بىردەم كىشىلەرگە اورونۇپ بىردەم كىشىلەر

نىڭ آلدىغا اوتوپ كىتىپ ، بىڭ مو چاپسان ماڭدى .

ثابت يول ميگىش دە بىشىنى سولاشتورۇپ مو-

رەسىنى ايگىپ بىر قەدەم - بىر قەدەم دە مەن نىھائىتى

آستامانگدى .

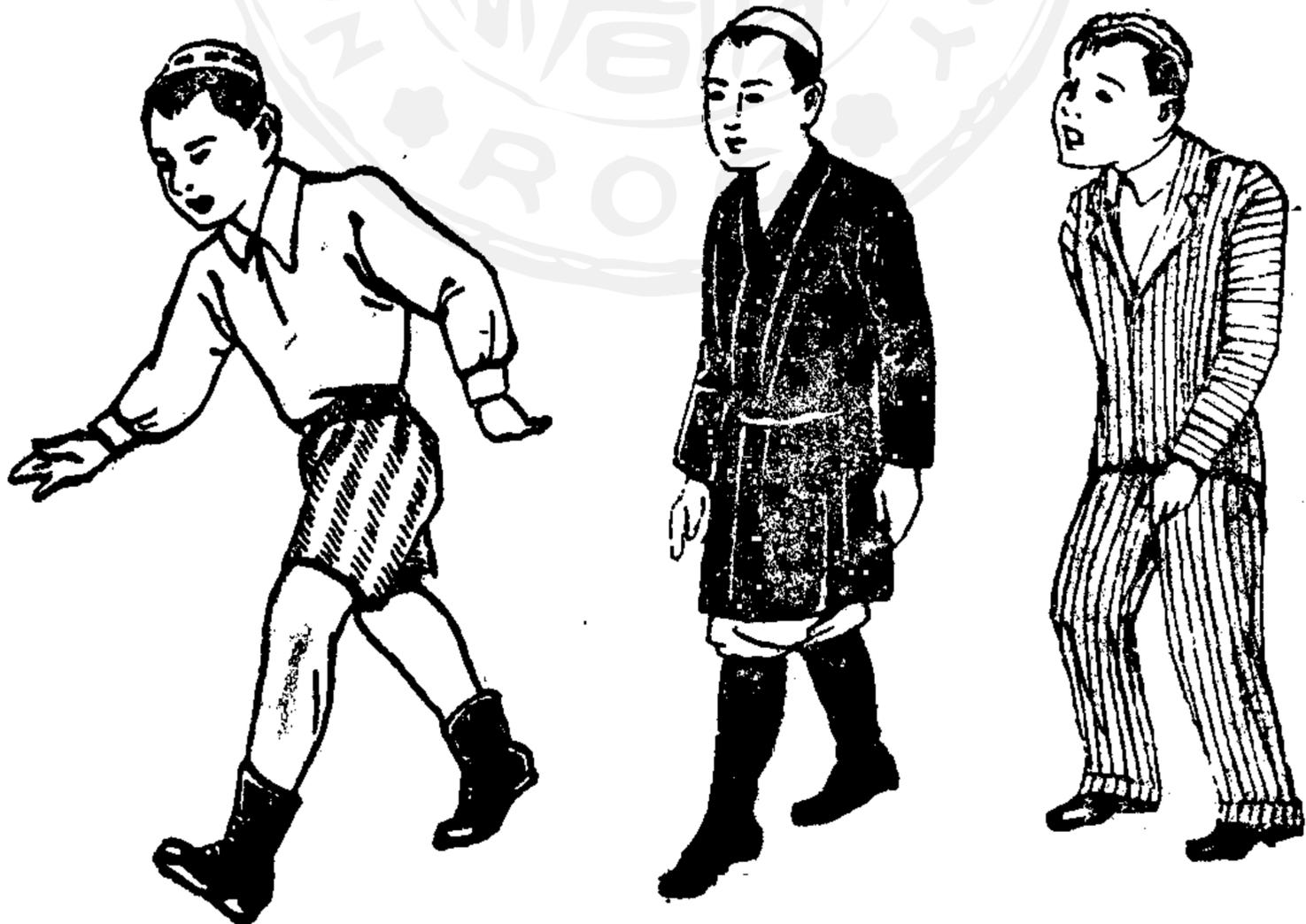
اسعد بولسا آغزىنى يۈمۈپ مەيدانە سىنى كوتورۇپ ،

ايكى كوزى بىلەن آلدى طرفكە نۇز سىلپ چايسانەو

ايمەس ، آستامو ايمەس نەھائىتى اوبدان مانگدى .

آخريدا كوپچو لوك تەقىد قلىپ ھەمەسى : اسعد

نەك يول مىگىش قىافتى ياخشى دەپ بەھارەردى .

آرقدا شلق

بۇنىڭ اويوشقان بۇرچالدا ياشاغان سەۋگىلى بۇر

اوجاغىمىز مەكتەپمىزدۇر .

مەكتەپدە بۇر كىبى يىنە يۈزلىرىچە يۈرت بالالىرى بۇن

كۈن بويۇنچە بۇر بىلەن بۇرلىككە اوقۇيدۇ .

دۇرس آرالارنىدا مەكتەپ باغچە سىندە قوشىلار كىبى

چىۈيلدىشىدۇ ، بۇر ياخشى اويۇنلار اوينىدۇ .

آه ! بۇر مەكتەپدە كىچىر گەن ساعىتلار كۈنىمىز نىڭ

اڭ تاتاق ، اڭ لذەتلى ساعىتلاريدۇر .

صنغيمز ديكى بتون بالالر بر- بر يهزنى او ، قدر

سو يومز كى بريهننگ بريرى آغرىسا ، بو

آغرىقنى همهمز يوره گيمز ننگ اچيدن بويامز بريهنز

براشدن شادلانساق همهمز كوگولدن بربايرام سوينچى

حاصل قيلمز ، بريهنز دن آيريلساق آتا- آنامزدن

آيريلغاندهك بولومز .

بزننى مونداق اويوشتورغان ، آرقداش قلغان ينه

سهوگىلى مکتبهز دور .

• تا پشوروق (8)

(1) نو بندىكى جملەلر نىڭ چىكىت قويولغان بوش

اورو نارىغە موافق كىلىد يغان سوز نى قوشوب

جملە لرنى تولوقلاڭلا .

1- قش كونلرى شمالدن كىلىدو .

2- اوشاق بالالار قاراستىدە

• ماڭغوزودو .

3- موز توڭلىغان ىردە

4- تورسون نىڭ يول فىافتى

5- فقيرلىق ايمەسى .

6- يىغلىسا يىغلار .

7- مەكتەپدە اوقويدو .

8- بزنى مونداغ یناسەوگیلی

(2) تو بندیکى سوزلر نىڭ قارشى معناسید یکى-

سوز لرنى تاپىپ () ایچیگه یازیپ قویوڭلا .

قارشى آلىش () دوست ()

سەوگیلی () ياخشى ()

ياراتماق () كور كەملىك ()

چىقماق () چوڭقور ()

اشلەش () يالغانچى ()

راست () خوجەبن ()

آمان () پاكيزە ()

中華民國三十六年八月

維文課本第三冊

(全十冊)

主編者

國立邊疆文化教育館

編輯委員會主任

凌純聲

編輯委員會

衛惠林 艾沙 華聲慕 曹樹勛 梁甌第
程滬生 馬雲文 李森 涂樂幹 郝明誠

編輯者

哈吉牙合甫 阿不都拉 梁甌第 李森

繪圖者

蔣志超

發行者

教育部

製版者

南京志宏中西印刷所

اويغورچە او قوما كىتابى

اۈچىنچى قىسىم

مرگزى حدود مدنى معارف ايداره سى طرفىدىن تۈزۈلدى.

تەھرىر ھىيئەت مەلۇماتى: لىن - چۈن - شىن

تەھرىر ھىيئەت نىڭ اويغور

گورۇپپا سىدىكى اعضاء

ۋى خۋى لىن . عەسى آلپىتىكىن .

قاسم قىربانى . تىساۋ شوشۇك .

لىياڭ اۋدى . چىڭ خۇسۇك .

حاجى يعقوب يۈسفى .

مايۈنۈين . لى سىن . زۇمىڭ چىڭ .

عبداللە تىمەن . تورغان ساپرا مېلىر .

تەھرىر قىلغۇچى : حاجى يعقوب يۈسفى . عبداللە تىمەن .

لىياڭ اۋدى . لى سىن .

رەسىم سىزغۇچى : جاك - زى چاۋ .

ناشرى : معارف وزارتى

مطبعە گەتۇزغۇچى : نانكىن - زى - خۇك باسما خاناسى

جۇڭخۇا جەمھۇرىيىتى نىڭ 36 - ىلى آۋغۇست نانكىن

國立中央圖書館

0438919

2.9361
37
3

籍